

***STRATEGIA NAȚIONALĂ
PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT TERȚIAR 2015 - 2020***

Cuprins

Secțiunea 1 – Introducere.....	4
Secțiunea 2 – Analiza contextuală.....	6
<i>Contextul economic și social</i>	6
<i>Contextul sectorului educațional</i>	8
<i>Contextul politicii învățământului terțiar la nivel național</i>	9
Secțiunea 3 – Viziunea strategiei	13
Secțiunea 4 – Strategia națională pentru îmbunătățirea participării, calității și eficienței învățământului terțiar	15
<i>Costuri estimate</i>	16
Secțiunea 5 – Acțiuni strategice cheie: stabilirea condițiilor și a pilonilor de sprijin	17
Secțiunea 5.a - Condițiile de sprijin	17
Condiția de sprijin 1: Asigurarea unei finanțări adecvate și eficiente.....	18
Condiția de sprijin 2: Promovarea guvernantei eficiente	20
Condiția de sprijin 3: Utilizarea monitorizării și evaluării datelor pentru elaborarea politicilor bazate pe evidențe	22
Secțiunea 5.b – Pilonii reformelor din învățământul terțiar românesc	26
Acțiunea Pilonului 1: Îmbunătățirea participării în toate domeniile din învățământul terțiar	27
Activități în cadrul Pilonului 1	32
Acțiunea pilonului 2: Promovarea dezvoltării programelor de studii de înaltă calitate, flexibile și corelate cu cerințele pieței muncii	33
Activități în cadrul Pilonului 2	36
Pilonul de acțiune 3: Angajament strategic față de sectorul economic	37
Activități în cadrul Pilonului 3	39
Secțiunea 6. Implementare și monitorizare: Comitetul de implementare a planurilor strategice de acțiune	41
ANEXA - Costurile estimate ale Strategiei	42

Acronime

ANC	Autoritatea Națională pentru Calificări
ARACIS	Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior
BM	Banca Mondială
CE	Comisia Europeană
CNATCDU	Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare
CSCPCEÎTR	Cadrul Strategic pentru Creșterea Participării, Calității și Eficienței Învățământului Terțiar din România
FESI	Fonduri Europene Structurale și de Investiții
EQAR	Registrul European pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior
GR	Guvernul României
ÎS	Instituții de învățământ superior
ÎT	Instituții de învățământ terțiar
INS	Institutul Național de Statistică
ÎPT	Învățământ profesional și tehnic
ÎT	Învățământ terțiar
ÎTPV	Învățare pe tot parcursul vieții
ÎS	Învățământ superior
MECS	Ministerul Educației și Cercetării Științifice
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OT	Obiectiv tematic
PIB	Produsul intern brut
PNR	Programul Național de Reformă
POSDRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
RST	Recomandări specifice de țară
TIC	Tehnologia informației și comunicațiilor
UE	Uniunea Europeană

Secțiunea 1 – Introducere

1. Acest document prezintă strategia națională pentru dezvoltarea învățământului terțiar din România, în perioada 2015-2020. Prioritățile stabilite în acest document, aprobate de Guvernul României, vor utiliza principalele teme prezentate mai jos în vederea analizării, elaborării și evaluării politicilor și inițiativelor relevante, necesare pentru ca această să devină operațională. Prioritățile vor include – fără să se limiteze la acestea – dezvoltarea unor inițiative legislative și sectoriale noi, identificarea măsurilor aferente pilonilor și estimarea costurilor intervențiilor programatice. De asemenea, în elaborarea acestui document s-au respectat principiile din *Hotărârea Guvernului nr. 870/2006 privind aprobarea Strategiei pentru îmbunătățirea sistemului de elaborare, coordonare și planificare a politicilor publice la nivelul administrației publice centrale*, respectiv principiul participării și transparenței, principiul continuității și coordonării, principiul responsabilității, principiul responsabilității, principiul bune guvernări și principiul cooperării și coerenței.

2. Această strategie se corelează cu abordările Strategiei naționale pentru competitivitate 2015-2020¹ și are în vedere identificarea nevoilor privind competențele, în vederea unei treceri treptate către o economie bazată pe cunoaștere și o cerere crescută, implicită, de locuri de muncă înalt calificate. Întregul spectru de provocări legate de competitivitate, în România, nu poate fi gestionat doar prin investiții în învățământul terțiar. Îmbunătățirea capacității resurselor umane constituie elementul vital, de bază, al strategiei pentru competitivitate pe termen lung, care include și reforme ale instituțiilor publice și a altor sectoare, precum cele ale agriculturii, pieței muncii și pieței financiare.

România se află într-o etapă de dezvoltare în care modernizarea și consolidarea învățământului terțiar este o prioritate.

3. Intervențiile propuse în cadrul acestei strategii sunt complementare strategiei de cercetare și dezvoltare, ambele promovând învățământul terțiar ca motor al creșterii economice bazate pe cunoaștere și înaltă calificare. Deși costurile scăzute ale forței de muncă din România au jucat, la un moment dat, un rol cheie în atragerea de noi locuri de muncă din Europa spre piața internă a forței de muncă, etapa prezentă de dezvoltare a României impune ca în toate domeniile de activitate să asigure creșterea eficienței proceselor de producție, precum și calitatea produselor rezultate. Îndeplinirea acestui obiectiv va depinde, cel puțin în parte, de existența unei forțe de muncă, pe plan intern, alcătuită dintr-un număr suficient de angajați, absolvenți de învățământ terțiar, care să dețină aptitudinile, competențele și abilitățile necesare. Crearea unei economii naționale inteligente, care poate construi un viitor mai prosper, depinde de îmbunătățirea permanentă a bazei de cunoaștere și de calitatea capitalului uman. Prezenta strategie fundamentează obiective pe termen lung, care pot fi atinse printr-un învățământ terțiar ce asigură egalitate de șanse și pregătește absolvenți de bună calitate.

4. Educația și formarea profesională ocupă un rol central în Strategia „Europa 2020” și în mai multe documente europene, inclusiv în „Analiza anuală a creșterii 2014 (AAC 2014)”³. Învățământul terțiar în special, după cum stipulează Agenda UE pentru modernizarea învățământului superior în statele europene „...joacă un rol crucial în progresul individului și al societății și în furnizarea capitalului uman înalt calificat și a cetățenilor eficienți de care Europa are nevoie pentru a crea locuri de muncă, creștere economică și prosperitate.”⁴

5. UE remarcă rolul important al învățământului terțiar în dezvoltarea economică. Conform Recomandărilor specifice de țară pentru România 2015⁵ (RST), *calitatea învățământului superior și*

¹Strategia națională pentru competitivitate 2014-2020. (2013).

² Europa 2020, O strategie pentru creșterea inteligentă, durabilă și inclusivă. Comunicarea Comisiei COM(2010) 2020 versiunea finală: p. 11, 32

³ Analiza anuală a creșterii 2014, disponibilă la http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/ags2014_ro.pdf

⁴ Comisia Europeană (2011) „Sprijinirea creșterii economice și a locurilor de muncă – o agendă pentru modernizarea sistemelor de învățământ terțiar din Europa”. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. COM (2011) 567 versiunea finală, SEC (2011) 1063.

⁵ 2015. Recomandare a Consiliului privind Programul național de reformă al României pentru 2015 care include un aviz al Consiliului pentru Programul de convergență al României pentru 2015.

relevanța acestuia pentru piața forței de muncă sunt inadecvate deși România a început să ia măsuri pentru depășirea acestor provocări. Comisia Europeană consideră că aptitudinile și competențele dezvoltate de către învățământul terțiar nu sunt corelate cu cele cerute pe piața muncii pentru unele programe de învățământ terțiar non-universitar profesional și universitar. Această strategie se bazează pe considerațiile și preocupările menționate anterior și creează premisele necesare îmbunătățirii învățământului terțiar din România, fiind fundamentală în atingerea obiectivelor educaționale strategice în perioada de programare stabilite în Acordul de Parteneriat 2014 – 2020.

Secțiunea 2 – Analiza contextuală

Contextul economic și social

6. România a înregistrat una din cele mai mari rate de creștere din Europa la mijlocul anilor 2000, cu mai mulți ani de creștere economică solidă, însoțită de o creștere rapidă a cheltuielilor publice. Creșterea economică a depășit 6,5% în perioada 2003-2008, dar și cheltuielile publice au crescut mult în aceeași perioadă. Salariile din sectorul public și transferurile pentru protecția socială au crescut de la 51%, în 2005, la aproape trei pătrimi din veniturile fiscale, în 2009, ceea ce a reprezentat aproape 32% din PIB pe întreaga perioadă. Între anii 2005 și 2009, salariile din sectorul public au crescut cu 2,1% din PIB, de la 7,4 % la 9,5 %, deoarece atât salariile reale, cât și numărul de angajați au crescut.

7. Economia României a fost afectată grav de criza financiară globală care a început în 2008. În anul 2009, Guvernul a introdus măsuri de protecție a persoanelor sărace și a altor grupuri vulnerabile. Drept urmare, deficitul fiscal a atins un maximum de 7,5 % din PIB în 2009, iar economia din România a scăzut, ceea ce a obligat țara să implementeze un program strict de consolidare fiscală, în perioada 2010-2012.

8. Deficitul general guvernamental⁶ a scăzut de la 9% din PIB în 2009, la 5,2% în 2011 și a atins procentul vizat de 3% din PIB în 2012, conform procedurii UE aplicabilă deficitelor excesive. Cheltuielile pentru protecția socială, incluzând asistența socială, au mărit povara asupra bugetului, dublându-și dimensiunea relativă între 2000 și 2008, de la 1,4% la 2,9% din PIB. Restricționarea cheltuielilor și revenirea la niveluri limitate de creștere economică (-0,8 în 2010, +1,1% în 2011, +0,6% în 2012, +3,5% în 2013 și +2,9% în 2014) au făcut ca împrumuturile realizate de guvern să revină între limitele Maastricht. Pentru moment, serviciile publice nu ar trebui supuse altor reduceri, deși creșterea sectorului public rămâne puțin probabilă în viitorul apropiat.

9. În timp ce România își revine din criza financiară globală, creșterea sa viitoare rămâne vulnerabilă la factorii externi. Economia României se bazează în principal pe servicii, agricultură și industrie. Creșterea s-a situat în jurul cifrei zero în 2012 ca rezultat a trei factori:

- iarna grea de la începutul anului care a afectat consumul și producția industrială;
- tulburările economice prelungite din zona euro, care au avut ca rezultat exporturi stagnante;
- seceta care a afectat sectorul agricol, reducând cu aproximativ 1 % creșterea economică din anul 2012.

Anul 2013 s-a încheiat pentru România cu cea mai mare creștere economică procentuală din Uniunea Europeană, potrivit datelor publicate de Eurostat. Această creștere de 3,5% față de anul anterior se datorează următorilor factori:

- creșterea consumului;
- producție agricolă foarte bună;
- creștere a investițiilor directe ale nerezidenților în România.

România a înregistrat în 2014 o creștere economică de 2,8 % comparativ cu 2013, motoarele fiind industria, comunicațiile și impozitele nete pe produs, potrivit datelor Institutului Național de Statistică. În ultimul trimestru al anului 2014, produsul intern brut a fost de 198,83 miliarde lei prețuri curente serie brută, în creștere cu 2,6 % în termeni reali față de aceeași perioadă din 2013.

10. Rata sărăciei relative din România a scăzut semnificativ în perioada 2000 –2013. Rata sărăciei a scăzut de la 36%, în 2000, la 23,4%, în 2008, și 22,4% în 2013⁷, datorită creșterii protecției sociale și a cheltuielilor cu asigurările. Din 2008 când au fost înregistrate 4.988.000 persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială, anual numărul acestora a scăzut continuu (cu 466000 persoane în

⁶Termeni ai Sistemului European de Conturi (SEC).

⁷Sursa: EU-SILC, Eurostat.

2010,240000 persoane în 2011, 164000 persoane în 2012 și cu 211000 persoane în 2013).

11. O treime dintre copii trăiesc în sărăcie relativă, iar procentul se păstrează în timp. Din 2008 până în 2012, rata sărăciei relative în rândul copiilor a fost constant mai mare decât rata sărăciei calculată la nivelul întregii populații (cu circa 10 puncte procentuale). Mai mult, în timp ce rata sărăciei pentru populația totală a scăzut (deși doar ușor) în acești cinci ani, rata sărăciei în rândul copiilor a crescut cu aproximativ 1 punct procentual.

Tabel 1:Ratele sărăciei pe grupe de vârstă, 2008-2012

Grupe de vârstă	Anul				
	2008	2009	2010	2011	2012
0-17	32,8	32,3	31,6	32,6	34,0
18-24	24,4	25,6	25,6	28,5	31,4
25-49	20,5	20,6	20,1	22,0	21,8
50-64	17,4	16,2	14,8	16,1	16,4
65+	25,4	20,6	16,4	13,9	14,9

Sursa: Calcule realizate de Banca Mondială care folosesc date din EU-SILC 2012.

O mare parte din populația săracă trăiește în două din cele mai sărace regiuni: regiunile de nord-est și de sud-vest.⁸ În general, regiunile din vest sunt mai bogate decât cele din est și mai integrate în lanțurile de producție și distribuție din UE.

De asemenea, sărăcia afectează în mod acut anumite grupuri demografice, care includ minorități etnice. Un studiu al Băncii Mondiale din 2014⁹ indică faptul că cei mai defavorizați sunt romii, cu o rată a sărăciei de 33%. O mare parte din comunitățile rome se confruntă cu probleme grave de venituri, iar aproape un sfert din acestea nu sunt, în prezent, racordate la rețelele de electricitate și/sau apă curentă. Nu este surprinzător faptul că această situație afectează oportunitățile sociale și economice disponibile copiilor romi.

12. Economia României încă se confruntă cu un nivel redus de ocupare și participare a forței de muncă. Obiectivul național de ocupare a forței de muncă, conform Strategiei Europa 2020, este de 70% pentru populația cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (rata de ocupare a forței de muncă în 2013 a fost de 64,7%, în 2014 de 65,7%, iar ținta UE este de 75%). Va fi nevoie de eforturi la nivel național pentru a atinge acest obiectiv și de abordări specifice pentru reintroducerea pe piața muncii a grupurilor de populație inactivă.¹⁰ **Obiectivul național al României de ocupare a forței de muncă, conform Europa 2020, este de 70%, pentru populația cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani.**

13. Schimbările demografice din România impun o corelare între politicile publice din educație și economie. Populația României a scăzut semnificativ în ultimele două decenii (din anul 2000, populația a scăzut cu peste 2,3 milioane de persoane). Similar altor țări europene, România are o populație îmbătrânită, fapt care poate fi explicat în principal prin natalitatea scăzută și emigrație.¹¹ Cei mai mulți emigranți din România se stabilesc în Germania, Ungaria, Israel, Italia, Spania și Statele Unite.

⁸ România: Strategia parteneriatului de țară (2014-2018), 14 noiembrie 2013

⁹ <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/romania/Output%20RO.pdf>

¹⁰ Cifrele din acest alineat și informații suplimentare pot fi găsite în raportul Europa 2020 România: Politici bazate pe dovezi privind productivitatea, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea competențelor (BM, 2013).

¹¹ Sursa: Center for International Private Enterprise, Reformele din educație în contextul României, 2009

14. Absorbția scăzută a finanțării UE disponibile în perioada de programare 2007 – 2013 a dus la necesitatea sprijinirii în continuare a consolidării capacității administrative. La sfârșitul lunii decembrie 2012, rata de absorbție a fondurilor structurale în România a fost de 14,92%. În vederea creșterii acesteia, GR a implementat mai multe măsuri strategice, astfel încât la sfârșitul anului 2013, rata de absorbție a atins deja procentul de la 33,47%, la sfârșitul anului 2014 a fost de 51,81%, iar la finele lunii mai 2015, a înregistrat valoarea de 54,42%.

Figura nr. 1 Ratele de absorbție a fondurilor alocate statelor membre plătite de Comisia Europeană

15. Alocarea Fondurilor de Coeziune UE pentru România în perioada curentă de programare (2014–2020) se ridică la 22,99 miliarde €, din care 4,77 miliarde € sunt alocate Fondului Social European (FSE). Alocarea totală pentru obiectivul tematic (OT) „Investiția în educație, formare și formare profesională pentru competențe și învățarea pe tot parcursul vieții” este 1.257.101.071 €. Acest OT include viitoarele intervenții în domeniile: reducerea părăsirii timpurii a școlii, creșterea participării la învățarea pe tot parcursul vieții, îmbunătățirea participării la învățământul terțiar și sprijinirea învățământului profesional și tehnic (ÎPT).

Contextul sectorului educațional

16. Strategia Guvernului pentru atingerea obiectivelor Europa 2020 include direcții de acțiune și măsuri privind sistemul educațional. Strategia UE 2020 pune accent pe obiectivele legate de educație și formare, datorită influenței acestora asupra creșterii economice. Această influență se concretizează prin creșterea ocupării, a productivității, a participării, formării de competențe ș.a. Tabelul 1 prezintă patru obiective ale Strategiei Europa 2020, țintele asumate de România și progresul până în anul 2013.

Tabelul 2: Obiective ale Strategiei Europa 2020 – situația actuală

Obiectivele Europa 2020	Țintele pentru România (%)	România în 2013/2014 (%)
<i>75% din populația cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani trebuie să fie ocupată</i>	70	65,4 (trim. IV 2014)
<i>Procentul elevilor care părăsesc timpuriu școala trebuie să se situeze sub 10%</i>	11,3	18,5 (trim. III 2014)
<i>Cel puțin 40% dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani trebuie să aibă finalizate studii terțiare</i>	26,7	23,8 (trim. III 2014)
<i>Cel puțin 15% dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 25 și 64 de ani trebuie să participe la învățarea pe tot parcursul vieții</i>	10	1,8 (2013)

Sursa: Comisia Europeană.

17. În cazul în care estimările actuale se dovedesc corecte, numărul elevilor va scădea cu 40% în 2025¹², determinând necesitatea unor reforme pentru educație care să abordeze calitatea, eficiența, echitatea și relevanța Populația activă și numărul de studenți în scădere au implicații, imediate și pe termen lung, asupra capitalului uman din România și agendei macroeconomice pentru promovarea ocupării forței de muncă și a creșterii economice. Capitalul uman este esențial pentru toate sectoarele de activitate, îndeosebi pentru sectoarele servicii și agricultură, care utilizează cea mai mare parte a forței de muncă.

18. **Populația rurală are cea mai scăzută rată de participare la educație și formare la diferite niveluri.** Potrivit datelor curente de la INS, din cei aproximativ 45% tineri români care trăiesc în mediul rural, numai 24% din numărul total de studenți provin din mediul rural. Părăsirea timpurie a școlii este un fenomen cu precădere întâlnit în mediul rural din România: rata de abandon a fost de aproximativ 1,5 ori mai mare în unitățile de învățământ secundar, din mediul rural, decât în cele din mediul urban. Pe măsură ce tinerii avansează în sistemul de învățământ, sub-reprezentarea celor din mediul rural se amplifică, având cea mai mare valoare în învățământul superior.

19. **Programele existente de învățare pe tot parcursul vieții (IPV)** sunt adesea greu accesibile, în condițiile unui număr redus de centre de formare în mediul rural și în zonele dezavantajate, dar și dată fiind reducerea ofertei de pregătire disponibilă pentru învățământul profesional și tehnic începând cu anul 2009. Lipsa resurselor financiare, alături de gradul de redus de informare privind programele de ÎPV existente și oportunitățile pe piața muncii sunt cauze importante ale acestei stări de fapt.

20. **Părăsirea timpurie a școlii și neparticiparea** contribuie la nivelurile relativ scăzute înregistrate de România în învățământul obligatoriu. Pentru indivizii afectați, schimbările de viață, accesul la piața muncii și incluziunea socială sunt cu un nivel ridicat de risc.

Contextul politicii învățământului terțiar¹³ la nivel național

21. **Prezenta strategie trebuie să fie înțeleasă în contextul actualului cadru național de politici publice din România. Cadru național include inițiative legislative și programe importante, cu un impact major asupra învățământului terțiar,** elemente care au condus la o îmbunătățire semnificativă a învățământului terțiar, și aici menționăm autonomia crescută a instituțiilor, revizuirea modelului de finanțare, coordonarea cu procesul Bologna.

22. **Prin Legea nr. 88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor s-a introdus un sistem de evaluare și acreditare pentru noile specializări și instituții.** Acest fapt se datorează, în mare parte, creșterii explozive a numărului de universități private la acel moment. Legea nr. 288/2004 privind organizarea studiilor universitare a reorganizat sistemul de învățământ superior din România pe trei cicluri: studii universitare de licență, studii universitare de masterat și studii universitare de doctorat, compatibile cu Cadrul European al Calificărilor și Procesul Bologna. În anul 2005, a fost înființată Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ARACIS) prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității.

23. **Prin prezenta strategie se îndeplinește una dintre condiționalitățile ex-ante ale CE, privind accesul, participarea și calitatea învățământului terțiar din România.** Stimularea accesului și participării în învățământul terțiar include următoarele grupuri dezavantajate: studenți cu dizabilități, studenți care provin din familii cu venituri scăzute, studenți orfani sau din centre de plasament, etnici români din afara granițelor, studenți romi și studenți din zonele rurale (de exemplu: alocarea de burse pe criterii

¹²În comparație cu nivelurile din 2005.

¹³În contextul acestei strategii și respectând prevederile Legii educației naționale nr.1/2011 cu modificările și completările ulterioare, „învățământul terțiar” este definit ca acel sector educațional care include învățământul superior și învățământul terțiar nonuniversitar (școli postliceale).

sociale și de performanță; subvenții pentru transportul în comun; sistem de credite pentru studii).

24. Ministerul Educației și Cercetării Științifice și instituțiile sale au investit în dezvoltarea învățământului terțiar.

Universitățile publice din România primesc în prezent aproape 1,8 miliarde lei pe an ca finanțare de bază. Spre exemplu, universitățile au ca ofertă educațională pentru ciclul de studii universitare de licență aproximativ 62.000 de locuri pe an pentru studenții finanțați de la bugetul de stat. Pe lângă aceasta, universitățile primesc o „finanțare complementară”. Această finanțare complementară acoperă cheltuielile pentru infrastructura universitară (clădiri noi și întreținere), achiziția de materiale și echipamente, fonduri de cercetare și, de asemenea, fondurile „sociale”, incluzând bursele și subvențiile pentru cazarea și masa studenților.

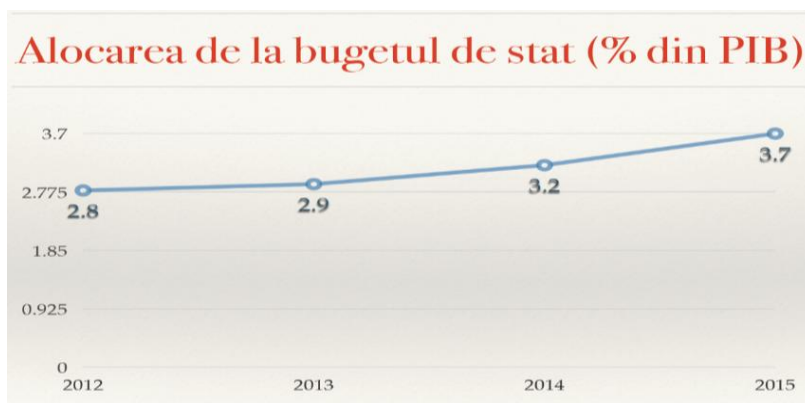

Figura 2 Alocarea de la bugetul de stat a fondurilor pentru educație

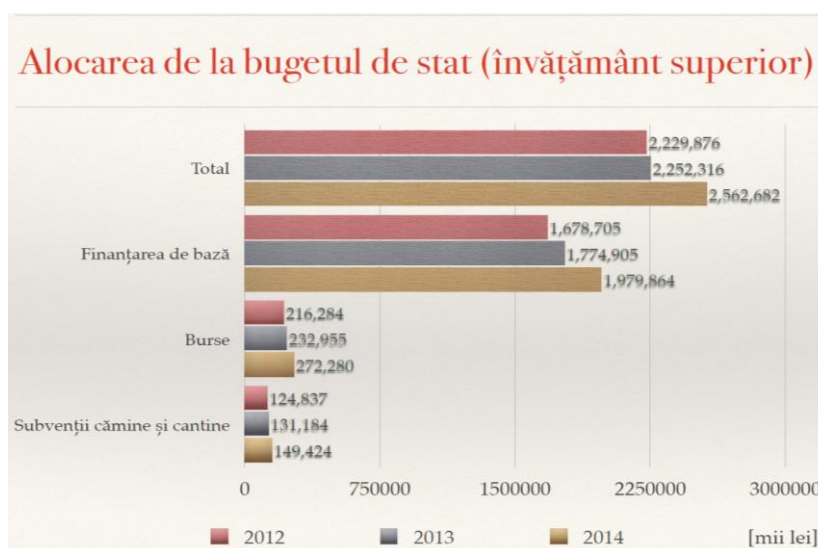

Figura 3 Alocarea de la bugetul de stat a fondurilor destinate învățământului superior

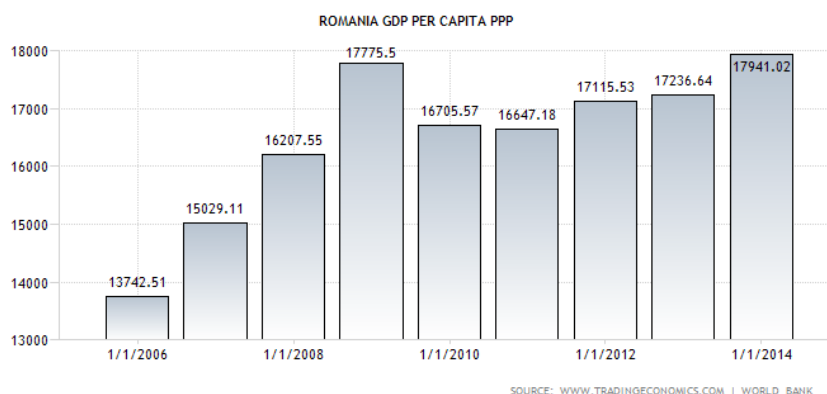

Figura4 PIB/capita în România (USD)

Tabelul nr. 3 Fondurile alocate învățământului universitar de stat în perioada 2012-2015

Nr. crt.	Capitolul de finanțare	Anul financiar (lei)				Obs.
		2012	2013	2014	2015 ⁴⁾	
1	Finanțare de bază	1.678.705.000	1.774.905.000 ¹⁾	1.940.821.034 ¹⁾	1.797.115.000	1) Inklusiv sentințele judecătorești
			din care sentințe 15.000.000	din care sentințe 191.000.000		
2	Burse	216.181.954	232.863.973	210.945.823 ²⁾	183.588.872 ^{2),3)}	2) Burse doctorale POS-DRU 3) Pentru perioada ianuarie - octombrie 2015
3	Transport studenți	22.032.000	26.580.000	29.050.000	26.590.000	
4	Cămine-cantine	124.695.000	131.096.000	149.349.851	132.717.067	
5	Capital (obiective de investiții și alte cheltuieli)	188.017.651	76.691.500	132.063.640	133.574.000	

Rezultă faptul că, în intervalul 2012 – 2015, nivelul finanțării a înregistrat o tendință de creștere la toate capitolele. Pentru anul 2014, educației i s-au alocat cu aproape 2 miliarde de lei mai mult decât în anul 2013.

Nivelul de finanțare chiar dacă a fost direcționat către o politică de creștere continuă este încă la un nivel care ridică mari așteptări atât la nivelul instituțiilor de învățământ cât și la nivelul de decizie ministerial și guvernamental. MECS va pleda, permanent, pentru creșterea bugetului dedicat învățământului, dar în concordanță cu nivelului de performanță a economiei românești.

25. Pentru promovarea calității sistemului de educație și formare profesională inițială și continuă, inclusiv a învățământului superior și a cercetării, în perioada 2007-2015 au fost implementate 337 de proiecte în valoare de 1.158.665.701,02 lei. Proiectele dezvoltate au vizat dezvoltarea și implementarea instrumentelor și mecanismelor pentru îmbunătățirea învățământului superior, dezvoltarea sistemului național al calificărilor în învățământul superior, dezvoltarea și implementarea sistemului de asigurare a calității în universități, creșterea accesului la educația universitară, dezvoltarea învățământului superior bazat pe competențe (programe de licență și masterat), sprijin pentru dezvoltarea rețelelor între universități, institute de cercetare și companii, promovarea antreprenoriatului, formarea continuă a cercetătorilor, stimularea și dezvoltarea carierei în cercetare.

Ca urmare a implementării acestora, au rezultat:

- 1090 calificări dezvoltate/actualizate din care 795 calificări validate;
- 1402 programe de licență/ masterat dezvoltate/adaptate conform CNCIS;
- 455 programe de licență/ masterat conform CNCIS implementate;
- 96 universități acreditate conform standardelor de calitate;
- 6690 doctoranzi sprijiniți;
- 5366 cercetători post doctorat asistați financiar;
- 17629 lucrări științifice prezentate – programe doctorale;
- 9160 lucrări științifice prezentate – cercetare post doctorală.

Un rol important l-a avut, în acest sens, utilizarea Fondului Social European pentru cofinanțarea unor intervenții care au susținut asigurarea calității în învățământul superior, derularea programelor doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării, facilitarea tranziției studenților de la universitate la piața muncii.

Inițiativele de sprijinire a tranziției de la învățământul terțiar la viața activă s-au materializat în 274 de proiecte dedicate studenților (pentru 156 dintre proiecte, instituțiile de învățământ superior au avut calitatea de beneficiar, în restul cazurilor acestea participând la implementare, de cele mai multe ori, în calitate de parteneri). Suma contractată pentru implementarea acestor proiecte este 253,75 mil. €.

Secțiunea 3 – Viziunea strategiei

26. Viziunea propusă privind dezvoltarea învățământului terțiar din România pentru perioada 2015-2020 a avut în vedere informațiile colectate în două etape de consultări. În prima etapă, iulie 2013 – februarie 2014, consultările au condus la conturarea situației curente a învățământului terțiar din România, obținând informații de la studenți, personalul didactic și administrativ din instituțiile publice și private, angajatori și furnizori din domeniul educației terțiare (inclusiv învățământ la distanță). În luna martie 2014 s-a desfășurat a doua etapă de consultări, în sesiuni desfășurate în patru orașe din țară, cu participarea reprezentanților universităților și a altor părți interesate relevante din învățământul terțiar public și privat, în vederea asigurării validității și relevanței prezentului cadru strategic. În final, un sondaj online a fost postat timp de două săptămâni, în luna mai 2014, ale cărui rezultate au fost analizate și utilizate în strategia propusă.

Totodată, această viziune se axează și pe prioritățile stabilite pentru învățământul terțiar în Programul Național de Reformă 2012-2014 (PNR)¹⁴, care vizează cinci aspecte:

- i. Dezvoltarea Cadrului Național al Calificărilor;
- ii. Dezvoltarea unui sistem de recunoaștere a aptitudinilor și competențelor dobândite în context non-formal sau informal pentru intrarea în ÎT;
- iii. Analiza inserției absolvenților pe piața muncii;
- iv. Creșterea participării la ÎT prin stimulente financiare;
- v. Dezvoltarea unui sistem ÎPTV.

27. Concentrarea eforturilor pentru ca România să se alătore, până în anul 2030, statelor din Europa cu economii avansate, reprezintă obiectivul principal al viziunii pentru dezvoltarea învățământului terțiar din România. Potrivit acestei viziuni, în anul 2020, învățământul terțiar foarte performant va constitui motorul creșterii economice, va contribui la creșterea productivității și va promova coeziunea socială, punând astfel fundamentele unei economii bazate pe cunoaștere. Învățământul superior va pregăti specialiști care pot să dezvolte o societate competitivă într-o economie globală. Instituțiile de învățământ superior vor putea să catalizeze creativitatea și inovarea în întreaga societate din România și, în special, să susțină economia în dezvoltarea de produse și servicii.

28. O examinare amănunțită a realităților curente din învățământul terțiar din România a condus la identificarea următoarelor aspecte, ca bariere principale în calea realizării obiectivelor strategice:

- i. După înmatricularea unui număr foarte mare de studenți la începutul anilor 1990, acesta a scăzut începând cu 2007-2008, forțând universitățile să-și reevalueze modalitățile de recrutare și programele de studii oferite.
- ii. Mecanismele de finanțare nu sunt suficient de flexibile pentru a oferi stimulente pentru modernizare, eficiență, inovare sau echitate.
- iii. Calitatea pe diferitele niveluri și forme ale învățământului terțiar este inegală, în special în învățământul terțiar privat și non-universitar.
- iv. Corelarea cu cerințele pieței muncii trebuie consolidată – în special în ceea ce privește competențele transversale.
- v. Participarea în învățământul superior a tinerilor din mediul rural, a populației sărace și a minorităților este inferioară celei din rândul studenților proveniți din mediul urban, care au în general venituri mai mari.
- vi. Mobilitatea internațională și schimburile de experiență pentru studenți și personalul didactic sunt mult sub media UE.

¹⁴ Guvernul României (2012) Programul național de reformă, București.

29. Aspectele menționate în paragraful anterior fundamentează direcțiile de acțiune pentru prezenta strategie națională pentru îmbunătățirea participării, calității și eficienței învățământului terțiar.

Strategia se bazează, în fapt, pe trei considerente principale:

- i. România este angajată în valorificarea oportunităților oferite de Uniunea Europeană și Statele Membre și utilizează documentele de bază și directivele politice ale UE în dezvoltarea acestei strategii;
- ii. România folosește bunele practici pentru construirea unui învățământ terțiar relevant, eficient și eficace pe termen scurt, mediu și lung;
- iii. România este angajată în dezvoltarea învățământului terțiar ca instrument important în strategia generală de dezvoltare socio-economică, sprijinind toate celelalte planuri și inițiative de dezvoltare ale statului, în special, Programul Național de Reformă, Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020 și Strategia Cercetare-Dezvoltare-Inovare.

30. Implementarea acestei strategii va fi realizată prin asigurarea unei finanțări adecvate, bazată pe o legislație relevantă, în colaborare cu întreaga comunitate a părților interesate din învățământul terțiar, incluzând instituții de învățământ superior, instituții de învățământ terțiar non-universitar, mediul economic, guvernul și partenerii internaționali. Poate fi constituit un Grup de coordonare pentru dezvoltarea învățământului terțiar, cu reprezentarea tuturor părților interesate relevante, incluzând: conducerea universităților, asociațiilor studențești, federațiilor sindicale și reprezentanți ai angajatorilor și ai societății civile. Acest Grup ar putea fi reprezentat de Consiliu Consultativ pentru Educație (cu posibilitatea extinderii acestuia) și va asigura cooperarea interinstituțională și angajamentul față de îndeplinirea obiectivelor acestei strategii.

Secțiunea 4 –Strategia națională pentru îmbunătățirea participării, calității și eficienței învățământului terțiar

31. **Viziuneaasupradezvoltării învățământului terțiar din România 2015-2020 este elaborată cao structură inter-relaționată de condiții de sprijin și piloni, care va fi susținută prin mai multe măsuri și inițiative pe termen scurt, mediu și lung.** Această viziune este reprezentată în figura 3 și descrie modul în care condițiile de sprijin susțin principalii factori de succes din învățământul terțiar, cu orientare spre îmbunătățirea participării, calității și eficienței pentru învățământul terțiar.

32. **Pentru a face din această viziune o realitate, strategia se axează pe patru domenii principale de acțiune:**

- i. consolidarea guvernantei, finanțării, monitorizării și evaluării învățământului terțiar („condițiile de sprijin”);
- ii. încurajarea și susținerea unei participări mai largi în învățământul terțiar, în special pentru grupurile sub- reprezentate;
- iii. îmbunătățirea calității și relevanței învățământului terțiar;
- iv. dezvoltarea angajamentelor față de economie, în special legătura cu piața muncii și inovarea/antreprenoriatul (figura 5).

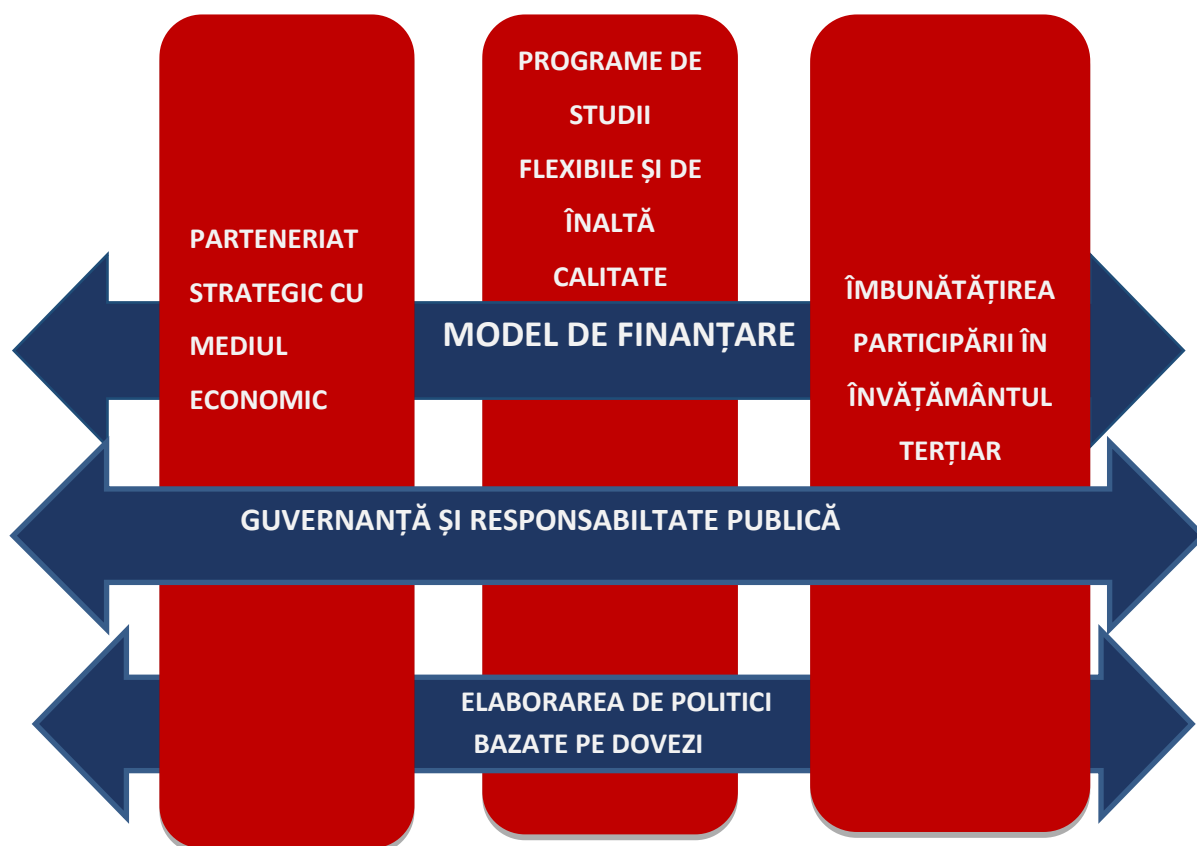

Figura 5 Viziunea strategiei

33. **Acțiunile specifice, prezentate în următoarea secțiune, pe care această strategie le propune pentru fiecare dintre domeniile cheie, se bazează pe analiza socio-economică contextuală a României și a situației învățământului terțiar.** Acțiunile propuse vor încerca să depășească obstacolele (barierele) care afectează posibilitatea de a transforma în realitate viziunea asupra dezvoltării învățământului terțiar din România și să răspundă provocărilor identificate în analiză.

Costuri estimate

34. Costurile totale pentru fiecare condiție de sprijin, pilon și obiectiv au fost estimate folosind informațiile existente, puse la dispoziție de instituțiile publice centrale, cu privire la costurile unitare și la disponibilitatea Fondurilor Europene Structurale și de Investiții (FESI), precum și cu privire la proiecțiile beneficiarilor pentru perioada 2014- 2020. Deoarece măsurile propuse diferă funcție de activitățile și grupurile țintă, costurile de implementare estimate variază în mod semnificativ.

Exemplu: Pilonul 1, care susține nevoia de a îmbunătăți participarea în toate domeniile învățământului terțiar, este estimat la peste 811,14 milioane €, în timp ce costurile pentru ceilalți piloni sunt estimate în total la 208,99 milioane €. Aceeași structură a estimării costurilor se aplică și condițiilor de sprijin. Pentru Condiția de Sprijin 1, asigurarea de fonduri adecvate și eficiente, costul estimat este de 1.075,44 milioane €, iar celelalte condiții ar putea costa în total 8,18 milioane €.

35. Această estimare a costurilor indică unde se vor concentra eforturile financiare pentru a atinge țintele stabilite în cadrul acestei strategii. Fondurile alocate pentru asigurarea unei finanțări adecvate și eficiente și costurile asigurării creșterii participării în învățământul terțiar reprezintă 96,9% din finanțarea totală necesară.

36. Costurile ridicate în vederea îndeplinirii acestor obiective pot fi explicate prin includerea celor mai importante activități, menite să acopere un număr important de beneficiari direcți, inclusiv asigurarea de burse și dezvoltarea unei scheme eficiente și eficiente de creditare pentru studenți. Aceste scenarii de costuri diferite au fost întocmite pe baza finanțării disponibile, a nivelului finanțării anuale de bază, a nivelurilor finanțării de bază per studenți și a numărului prognozat de studenți și cadre didactice. Scenariile sunt realizate parțial pe baza creșterii/diminuării fondurilor pentru anumite obiective cu 20%, pentru altele fiind legate și de numărul de beneficiari, după cum se explică în Anexă. Potrivit scenariului moderat, costul integral al implementării strategiei este estimat la aproximativ 2,1 miliarde €, în perioada 2015– 2020, din care 465,51 milioane € din fondurile FESI, în baza Obiectivului Tematic 10. Toate aceste scenarii sunt prezentate integral în Anexa la prezentul cadru strategic.

37. Se preconizează că această strategie va avea impact asupra a peste 625.500 de persoane, din care aproape 58.000 de persoane absolvente de învățământ terțiar, cu vârste de 30-34 de ani. Acest număr este corespunzător țintei de 26,7 %, asumată de România până în anul 2020.

Secțiunea 5 –Acțiunistrategice cheie: stabilirea condițiilor și a pilonilor de sprijin

Secțiunea 5.a Condițiile de sprijin

38. MECȘ va aborda trei domenii principale: finanțare, guvernanta și responsabilitatea publică, și instituționalizarea procesului de elaborare de politici bazate pe dovezi (date concrete). Aproape toate sistemele naționale de învățământ terțiar sunt recalibrate în funcție de aceste trei domenii, fie ca răspuns la preocupările curente, fie în anticiparea noilor obiective de politici publice– definite în această strategie drept „piloni”.

39. Îmbunătățirea acestor „condiții de sprijin” este fundamentală pentru progres în implementarea oricărei strategii. Astfel, această strategie pune accentul, în primul rând, pe condițiile de sprijin, deoarece acestea trebuie să fie suficient de robuste pentru a reflecta și/sau sprijini activitatea stabilă în cadrul pilonilor.

MODELUL DE FINANȚARE:

- Creșterea progresivă a finanțării alocate învățământului terțiar în următorii ani;
- Alocarea finanțărilor suplimentare ținând cont de criteriile de performanță, având în vedere îndeplinirea obiectivelor strategice stabilite;
- Alocarea prioritara a finanțării spre domeniile cu potențial de creștere.

GUVERNANȚA ȘI RESPONSABILITATE PUBLICĂ:

- Creșterea rolului și a reprezentării părților interesate relevante, în special a părților interesate din exterior, în managementul universitar;
- Recalibrarea nivelului de autonomie instituțională cu responsabilizarea față de atingerea performanței, în funcție de obiective bine definite;
- Desfășurarea unui exercițiu de clasificare a instituțiilor bazat pe criterii clare și date specifice, care să țină cont de misiunea fiecărei universități și de domeniile de studii.

ELABORAREA DE POLITICI BAZATE PE DOVEZI:

- Crearea unei baze de date naționale, care va integra colectarea și publicarea datelor la nivel național, cu aspecte relevante disponibile public pe internet;
- Instruirea personalului din MECȘ și ÎÎT în elaborarea de studii și baze de date

Figura 6 Condițiile de sprijin

40. În contextul învățământului terțiar din România, caracteristicile cheie ale acestor condiții de sprijin reflectă următoarele elemente fundamentale pentru asigurarea succesului acestei strategii:

- Este necesară crearea unui model de finanțare flexibil și de impact, care să promoveze eficiența și inovarea, necesare îndeplinirii obiectivelor strategice.**

Dezvoltarea învățământului terțiar trebuie sprijinită printr-un model de finanțare care să asigure folosirea eficientă a resurselor. Alocarea resurselor de finanțare în contextul

performanței instituționale, pentru îndeplinirea obiectivelor strategice și a rezultatelor dorite, asigură flexibilitate pentru promovarea inovării și îmbunătățirea calității predării și cercetării.

ii. Autonomia și responsabilitatea publică sunt fundamentale pentru furnizarea unui învățământ terțiar flexibil și eficient la toate nivelurile.

Fără a îmbunătăți guvernanta și responsabilitatea publică, încrederea în capacitatea instituțiilor centrale de a direcționa schimbarea va fi semnificativ redusă. Un învățământ terțiar de înaltă calitate asociază nivelul autonomiei operaționale cu responsabilitatea publică în ceea ce privește atingerea performanței, pornind de la obiective bine definite, în concordanță cu cerințele mediului socio-economic. Acestea permit comunicarea periodică și deschisă cu părțile interesate și favorizează dezvoltarea managementului universitar de înaltă calitate, orientat spre rezultate.

iii. Procesul decizional trebuie să se bazeze pe date concrete, corecte, colectate cu exactitate și utilizate eficient.

Abilitatea de a monitoriza impactul și rezultatele inițiativelor strategice, precum și de a face ajustări de politici publice pe măsură ce evenimentele evoluează vor fi posibile doar în condițiile existenței unei capacități de analiză riguroase, pe baza datelor colectate. Un învățământ terțiar de înaltă performanță colectează și folosește date fiabile, unitare privind rezultatele procesului de învățământ și oferă mecanisme pentru evaluarea continuă a performanței la nivel de program, instituție și sistem. Este necesară asumarea și dezvoltarea unei culturi a calității, care să-i determine pe membrii comunităților academice să-și îmbunătățească în mod continuu activitatea, pe baza datelor furnizate.

MECS a avut în vedere compatibilizarea periodică a conținuturilor programelor de studii cu competențele cerute pe piața muncii (au fost evaluate sau reevaluate de către ARACIS 95% dintre programe). În consecință, au intrat în lichidare începând cu anul universitar 2012 – 2013, 468 programe de studii universitare de licență, reprezentând 17% din numărul total de 2718 programe de studii din anul universitar 2014 – 2015. De asemenea, ca urmare a evaluărilor instituționale, un număr de 10 instituții de învățământ superior particular au toate programele de studii intrate în lichidare.

41. O serie de schimbări semnificative trebuie operate în fiecare dintre domeniile prezentate anterior pentru a stabili bazele necesare implementării unei strategii naționale.

42. Pentru a implementa acțiunile prevăzute în prezenta Strategie, MECS va beneficia de suportul organismelor consultative cu atribuții în domeniul învățământului superior (Consiliul Național al Rectorilor (CNR), Consiliul Consultativ pentru Educație, Consiliul Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior (CNSPIS), Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU), Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS), Colegiul consultativ pentru cercetare-dezvoltare și inovare (CCCDI) și Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS)), **precum și a partenerilor de dialog social** (asociații studentești, federații sindicale, reprezentanți ai autorităților publice locale, ai angajatorilor și ai societății civile).

Condiția de sprijin 1: Asigurarea unei finanțări adecvate și eficiente

43. Cheltuielile cu învățământul terțiar din România sunt puțin peste 1,1% din PIB, cu un procent de aproximativ 0,8% din PIB alocat învățământului post-secundar din sectorul public. Deși acestea sunt comparabile în procente cu media la nivelul OCDE și a altor țări din regiune, PIB-ul României este mult sub media europeană (figura 5). De aceea, un nivel similar al cheltuielilor publice în procente înseamnă în realitate mult mai puțini bani în valoare absolută.

44. În plus, deși cheltuielile cu ÎS ca procent din PIB nu sunt departe de media europeană, de 1,3%, UE consideră că această investiție este prea scăzută în comparație cu SUA și Japonia unde

investițiile în ÎS sunt de 2,7%, și respectiv 1,5%¹⁵. Recomandarea UE privind investițiile în învățământul terțiar din statele membre este de 2% din PIB, așa cum este specificat în Comunicarea CE din 2005¹⁶ și reiterat în una din cele șapte inițiative emblematice ale Strategiei Europa 2020.

45. Proiectarea unor noi modalități de finanțare publică pentru studenți este necesară astfel încât să combine un sistem de burse cu unul de credite, pentru a acoperi atât cheltuielile de subzistență, cât ștaxele de școlarizare, acolo unde estecazul. Documentul de însoțire a Comunicării CE menționată anterior recunoaște creșterea cheltuielilor private pentru învățământul superior – pentru studenți și familiile acestora – și încurajează Statele Membre să ia în calcul schimbări în cadrul finanțării publice, incluzând extinderea oportunităților de creditare a studenților și reevaluarea criteriilor prin care subvențiile publice sunt furnizate studenților. Se va efectua o analiză a nivelurilor taxelor de școlarizare și a oportunității acestora, astfel încât studenții și instituțiile să fie sprijinite cât mai eficient posibil.

46. MECS va evita suplimentarea în exces a fondurilor aferente bugetelor de bază. Prin reformarea modelului de finanțare, bugetele de bază ale instituțiilor vor fi mai consistente, astfel încât să nu fie nevoie de finanțări suplimentare. Aceste finanțări suplimentare din surse guvernamentale vor fi orientate fie pentru inițiative strategice (dezvoltarea capacității, inovare, echitate etc.), fie pentru stimularea instituțiilor, în baza rezultatelor imediate sau pe termen lung. Cu o astfel de planificare, ministerul poate avea o capacitate mai bună de a coordona învățământul terțiar prin crearea schemelor de finanțare alternativă și nu neapărat prin creșterea bugetelor de bază. Obiectivul este acela de a aloca cel puțin 10% din bugetul general pentru învățământul superior (fără orice sprijin din fonduri structurale) pentru atingerea obiectivelor strategice naționale.

47. Una dintre metodele de a obține, simultan, atât diversificarea ofertelor, cât și o bună calitate a rezultatelor, constă în stabilirea unui număr mai mare de criterii de finanțare, iar ÎS să fie în competiție pentru obținerea unor alocări financiare diferențiate pe baza acestor criterii.¹⁷ De exemplu, în baza unui indicator prestabilit și agreat, o sumă de bani va fi alocată instituțiilor care au avut performanțe bune în ceea ce privește cercetarea științifică. O altă alocare, pe bază de competiție, s-ar putea axa pe obținerea excelenței în reformarea curriculei sau în crearea parteneriatelor cu economia locală. Alte granturi ar putea recompensa ratele de ocupare post-absolvire, nivelurile crescute ale înscrierii studenților din mediul rural și din grupuri sub-reprezentate, utilizarea strategiilor de predare inovatoare, excelența în învățământul la distanță ș.a. Finanțarea pentru aceste stimulente poate proveni din finanțarea suplimentară sau din surse proprii. Agenda UE pentru modernizarea învățământului superior recomandă adaptarea mecanismelor de asigurare a calității și a mecanismelor de finanțare pentru a recompensa succesul în echiparea studenților cu competențele necesare pieței muncii.¹⁸

48. O astfel de strategie de finanțare este una de „stimulare și competiție”. Rezultatele specifice pot fi finanțate suplimentar, oferind instituțiilor de învățământ superior posibilitatea specializării în anumite domenii de nișă.

Aceste seturi de rezultate, pe care ministerul le poate alege pentru a stimula ÎS, trebuie:

- a) să fie suficient de specifice;
- b) să stimuleze cu adevărat competiția.

¹⁵ Comisia Europeană (2011) „Sprijinirea creșterii economice și a locurilor de muncă – o agendă pentru modernizarea sistemelor de învățământ superior din Europa”, *ibid.*

¹⁶ Investiția minimă necesară pentru economiile cu grad ridicat de cunoaștere (finanțare publică și privată combinată) este de 2% din PIB potrivit Inițiativei „Tineret în mișcare” care se referă la Comunicarea CE 17 COM (2005) Consultați: „Tineretul în mișcare. O inițiativă de declanșare a potențialului tinerilor de a obține o creștere economică inteligentă, durabilă și incluzivă în Uniunea Europeană”. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: p. 8. COM(2010) 477 versiunea finală.

¹⁷ O altă metodă este dezvoltarea clasificărilor precum U-multirank lansată de UE în 2012, <http://www.u-portal.org/u-multirank/>.

¹⁸ Sprijinirea creșterii... *ibid* (p. 8)

Dacă finanțarea suplimentară acoperă în întregime unul sau două aspecte (de exemplu număr studenți înmatriculați, rezultatele cercetării), atunci stimulentele vor face ca toate instituțiile să se îndrepte în aceeași direcție.

Unele dintre aceste rezultate pot fi ușor de cuantificat (de exemplu: numărul de studenți romi, numărul de studenți proveniți din mediul rural, numărul de publicații științifice etc); altele pot necesita un efort mai mare în vederea evaluării sau au un caracter puternic subiectiv (de exemplu: metode de predare inovatoare).

<i>Direcții și indicatori strategici¹⁹</i>			
Obiectiv	Măsură/Acțiune	Domeniu de aplicare/ Audiența	Indicator
Asigurarea finanțării necesare pentru sprijinirea unui ÎT de bună calitate, relevant și eficient	Creșterea progresivă a finanțării alocate învățământului terțiar în următorii ani	Național; instituțional	% din PIB cheltuit pentru ÎT depășește media UE de 1,3%
Alocarea finanțării în contextul performanței instituționale în raport cu obiectivele de politică publică și rezultatele așteptate	Alocarea finanțărilor suplimentare (program pilot) pentru finanțarea performanței, pentru a îndrepta sistemul spre obiectivele de politică publică și rezultatele așteptate	Național; instituțional	% din bugetul ÎT alocat prin finanțarea performanței; progresul în raport cu indicatorii obiectivelor de politică publică pentru finanțarea performanței

Condiția de sprijin 2: Promovarea guvernancei eficiente

49. MECS atestă legalitatea și analizează tezele tuturor doctoranzilor, pentru a face o propunere cu privire la acordarea titlului de doctor. Similar, dreptul de a acorda diplome de doctor este administrat de minister și nu de comunitatea academică sau o instituție de învățământ superior. Spre exemplu, din anul academic 2009-2010, 58 de instituții au primit dreptul de a dezvolta programe de studii doctorale. Pentru a obține acreditarea, universitățile publice și private au trimis solicitări către CNATDCU cu privire la avizarea din punct de vedere al resursei umane și au fost supuse unei evaluări realizate de ARACIS privind capacitatea instituțională a acestora de a oferi diplomele. Verificarea suplimentară de către minister a calificărilor doctorandului este inefficientă și replică evaluarea efectuată atât de universități cât și de ARACIS în procesul de asigurare a calității.

50. În România, puterea de decizie în cadrul universităților aparține Senatului și Consiliului de administrație, organisme de luare a deciziilor, care nu au în mod obligatoriu reprezentare externă. Conform legii, Senatul universitar este cel mai înalt for de decizie și deliberare la nivelul universității, fiind alcătuit din 75% cadre didactice și cercetători și 25 % studenți. Reprezentarea externă în structurile universității este posibilă, dar nu obligatorie. Conform Legii educației naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare, universitățile pot dezvolta structuri consultative cu membri din mediul extern, dar nu au obligația de a face acest lucru. Singura situație în care părțile interesate externe trebuie să fie incluse în activitatea universității este cea în care modalitatea de alegere a rectorului, votată de majoritatea cadrelor didactice și a studenților, este prin „concurș public” și nu prin „vot universal”. Astfel, 50% dintre membrii comisiei de selecție trebuie să fie din exterior; acești membri externi se definesc ca „personalități științifice și academice”. Prin promovarea unei mai mari

¹⁹ Pentru detalii privind costurile estimative ale SFITEAQE, consultați Anexa nr. 1.

participări la decizii din mediul extern universităţii, se va putea consolida încrederea publică în activitatea universitară şi se vor crea premisele pentru consolidarea relaţiilor dintre universităţi, mediul economic şi societatea civilă, şi chiar s-ar putea dezvolta gradul de internaţionalizare al universităţilor româneşti.

51. Rezoluţia din noiembrie 2007, a Consiliului UE privind competitivitatea,²⁰ reafirmă faptul că modernizarea învăţământului superior şi a cercetării este imperativă pentru creşterea competitivităţii Europei. Rezoluţia încurajează Statele Membre să ia măsurile necesare pentru modernizarea instituţiilor de învăţământ superior prin acordarea unei mai mari autonomii acestora şi creşterea responsabilităţii publice, ceea ce le permite:

- să-şi consolideze capacitatea de modernizare a curriculei pentru a răspunde mai eficient nevoilor pieţei muncii şi ale studenţilor;
- să-şi îmbunătăţească practicile de management;
- să-şi dezvolte capacitatea de inovare.

52. Agenda UE din 2011 pentru modernizarea Europei s-a axat pe problema autonomiei şi a importanţei guvernantei şi sistemelor de finanţare flexibile, care echilibrează autonomia crescută a instituţiilor de învăţământ cu asumarea responsabilităţii publice faţă de toate părţile interesate.

Autonomia ajută la creşterea diversificării în interiorul unei instituţii de învăţământ superior. CE promovează, de asemenea, autonomia ca cerinţă fundamentală pentru inovare.²¹ Echilibrarea autonomiei şi a asumării responsabilităţii publice a ÎS din România este o mare provocare. Aceasta, ca şi alte provocări, ar putea constitui teme ale unui program de formare a conducătorilor actuali şi viitori ai instituţiilor de învăţământ superior.

53. O altă metodă de evaluare comparativă a calităţii constă în utilizarea clasificărilor bazate pe indicatori obiectivi. Pentru realizarea unor astfel de comparaţii se pot folosi informaţii indirecte, cum ar fi numărul de instituţii care au obţinut un loc în top 400 sau 500 al uneia dintre clasificările internaţionale recunoscute. În afara centrelor academice majore ale lumii (de exemplu, SUA, Marea Britanie, Japonia), astfel de clasificări pot să ofere, de fapt, informaţii despre performanţa relativă a unor instituţii, nu a sistemului în întregime. Pentru analize de sistem, se pot consulta clasificările U21 ale sistemelor de învăţământ, care au început să fie elaborate din 2012. Aceste clasificări măsoară sistemele naţionale de învăţământ în raport cu resursele, mediul, conectivitatea şi rezultatele. În cea mai nouă versiune a acestor clasificări, România se situează pe locul 39 din 50 de ţări, înaintea Argentinei, Braziliei şi Chinei.

Indicatori cum ar fi cei care evaluează rezultatele proceselor de predare/învăţare şi cercetare sau relevanţa calificărilor pentru mediul socio – economic, rolul social şi de motor al dezvoltării regionale al instituţiei, precum şi gradul de internaţionalizare a activităţilor trebui să fie la baza sistemului de clasificare.

54. Cele mai utile, dar încă subiective, surse de date comparative, privind educaţia în contextul competitivităţii, pot fi cele bazate pe anchete realizate în proiecte precum Raportul global al competitivităţii (RGC) al Forumului Economic Mondial. Printre multe alte aspecte, RGC adresează directorilor de companii din 148 de ţări mai multe întrebări privind calitatea învăţământului terţiar, a absolvenţilor şi a interacţiunii dintre învăţământul terţiar şi mediul economic. Deşi răspunsurile nu ar putea fi clasificate ca fiind „ştiinţifice”, ele pot oferi percepţii ale persoanelor care controlează efectiv investiţiile din economie. Pentru ca învăţământul terţiar să fie „motorul” investiţiilor viitoare şi să ofere o bună calitate, percepţiile privind satisfacţia acestor respondenţi ar trebui să fie înţelese şi în România.

²⁰ Consiliul Uniunii Europene, Rezoluţia Consiliului privind modernizarea universităţilor pentru competitivitatea Europei în economia globală a cunoaşterii.

²¹ „Introducerea agendei privind modernizarea în universităţi: educaţie, cercetare şi inovare.” Comunicarea Comisiei către Consiliu şi Parlamentul European. 10.5.2006. COM(2006) 208 versiunea finală. Accesată la adresa <http://bit.ly/1f0a6Me>; Citată în documentul de lucru al Comisiei cu privire la elaborările recente; ibid: p. 48 .

Deși percepțiile pot fi subiective, acestea sunt indicatori importanți ai reputației educației și ÎS pentru angajatorii locali și internaționali. Astfel de evaluări și altele similare privind competitivitatea ÎT ridică multe întrebări și oferă date comparative importante, pentru ca România să-și evalueze mai bine poziția în sistemul de educație și în sistemul economic european și internațional.

<i>Direcții și indicatori strategici²²</i>			
Obiectiv	Măsură/Acțiune	Domeniu de aplicare/Audiența	Indicator
Implicarea părților interesate în procesul de identificare și urmărire a obiectivelor strategice	Creșterea rolului și a reprezentării părților interesate relevante, în special a părților interesate din mediul extern, în aspectele legate de guvernanță	Părți interesate naționale și locale	Numărul părților interesate din exterior implicate în procesele/structurile formale de guvernanță
Armonizarea nivelului de autonomie operațională cu asumarea responsabilității publice pentru performanță, în raport cu așteptări bine definite	Recalibrarea nivelului de autonomie instituțională în strânsă și echilibrată legătură cu asumarea responsabilității publice față de performanță, în raport cu așteptări bine definite ale mediului socio - economic	Național și local	Analiză comparativă a consecvenței României față de tendințele europene realizată
Asigurarea transparenței în procesul de clasificare a universităților	Desfășurarea unui exercițiu de clasificare bazat pe date care respectă misiunile instituțiilor	Național și local	Metodologie de clasificare, date relevante, și justificarea modului de realizare a clasamentului în raport cu toți parametrii importanți pentru activitatea instituției, publicate

Condiția de sprijin 3: Utilizarea monitorizării și evaluării datelor pentru elaborarea politicilor bazate pe evidențe

55. Creșterea eficienței sistemului de învățământ superior din România este corelată cu deținerea unui set de date complet și complex. În acest context, pot fi luate decizii fundamentate la nivel de sistem și pot fi responsabilizate instituțiile. Fără date legate de rezultate, instituțiile de învățământ superior nu vor putea să – și evidențieze progresul și nici MECS nu va putea să evidențieze evoluțiile la nivel de sistem. În plus, datele deținute în prezent de MECS și de Institutul Național de Statistică, diferă. Fără compatibilizarea bazelor de date și a procedurilor de raportare, MECS și instituțiile aflate în subordonarea și coordonarea sa, nu vor avea sisteme de măsurare relevante, altele decât măsurările bazate pe intrări, folosite în prezent.

56. Pentru o eficiență mai mare, generarea și partajarea datelor trebuie să fie reglementate și standardizate, atât la nivel național, cât și instituțional. Ca prioritate principală, va fi adoptat un Cadru național al datelor din învățământul superior. Acest cadru se va axa în special pe domeniile acoperite în această strategie și va fi bazat parțial pe date colectate la nivel instituțional și parțial pe date naționale

²² Pentru detalii privind costurile estimative ale CSCPCEÎTR, vezi Anexa.

strânse prin diferite anchete. Printre elementele necesare în generarea și partajarea datelor se regăsesc următoarele:

Subiectul	Descrierea	Sursa datelor
Admitere	Date de la instituțiile de învățământ superior cu privire la studenții înmatriculați în funcție de program, locul de proveniență (internațional/național, urban /rural), educația anterioară etc. (colectare anuală)	Instituții de învățământ superior
Incluziune socială	Date privind istoricul socio-economic, etnic, privind dizabilitățile etc. al noilor studenți (colectare în ani impari)	Anchetă guvernamentală
Personalul academic	Date privind funcția, salariul și calificările personalului didactic și de cercetare (colectare anuală)	Instituții de învățământ superior
Finanțarea ministerială	Date privind plățile făcute fiecărei instituții (colectare anuală)	Date administrative ale ministerului
Finanțare instituțională	Date privind venituri din diferite surse (minister, studenți, altele), plus cheltuielile în funcție de tip (salariile personalului didactic și de cercetare, TIC etc.) (colectare anuală)	Instituții
Angajamentul studenților /anchetă financiară	Date despre studenți care descriu angajarea /experiența acestora, precum și date privind veniturile și cheltuielile acestora (colectare în ani pari)	Chestionare obligatorii cu sprijinul altor instituții centrale
Date privind abandonul și transferul	Date privind studenții înscriși în anul anterior care nu au continuat studiile și studenții nou înscriși care au fost anterior într-o altă instituție (colectare anuală)	Date instituționale
Date privind absolvirea	Numărul absolvenților pe program/domeniu de studiu	Instituțional
Ancheta privind absolvenții	Date colectate la 24 de luni după absolvire, referitoare la ocupare, venit, planuri privind continuarea educației, gradul de satisfacție etc.	Chestionare obligatorii cu sprijinul altor instituții centrale
Anchetă privind angajatorii	Studiu la nivelul angajatorilor cu privire la gradul de satisfacție asociat absolvenților, evoluția competențelor acestora, aspecte ce trebuie îmbunătățite	Chestionare obligatorii cu sprijinul altor instituții centrale

57. Dezvoltarea și implementarea unei anchete standard privind absolvenții– studiu de monitorizare –va fi desfășurată de fiecare instituție, pentru a se asigura că sunt disponibile date precise, comparabile. Ca parte a Cadrului național al datelor, o anchetă standard privind absolvenții (studiu de monitorizare) ar trebui să fie realizată periodic de instituții. Unele din aceste date vor fi utilizate pentru a crea statistici cantitative la nivel instituțional și național, referitoare la gradul de satisfacție al absolvenților și inserția pe piața muncii; alte date ar putea fi calitative și axate pe îmbunătățirea programului de studiu la nivel de facultate/departament. Instituțiile pot personaliza o parte din datele solicitate pentru a maximiza beneficiile unor astfel de anchete, menținând în același timp o bază de întrebări standardizate la nivel național pentru a permite construirea unor indicatori naționali fiabili.

58. Potrivit Legii educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, foile matricole și sistemele IT ale tuturor universităților trebuie să fie integrate într-un program denumit „Registrul matricol unic” sau „RMU”. Un studiu de monitorizare va corela informațiile privind performanța universitară cu datele post-absolvire (de exemplu: ocupație, statut de angajat, salariu etc.), oferind informații utile pentru viitori studenți (de exemplu, în selectarea facultății în funcție de corelarea traseului academic cu cel profesional), angajatori (de exemplu, informații despre absolvenții diferitelor universități și domeniile specifice de ocupare) și instituții (de exemplu: cât de bine sunt pregătiți studenții pentru o anumită carieră). Datele post-absolvire vor fi colectate periodic sau, ca alternativă, baza de date RMU ar putea fi conectată cu alte baze de date administrative din România (de exemplu: pensii/asigurări sociale). Această abordare, similară cu implementarea în Bulgaria a sistemului BURS²³, va furniza date actualizate și fiabile pentru sprijinirea continuă a deciziilor pentru toți actorii interesați de învățământul superior.

Direcții și indicatori strategici²⁴			
Obiectiv	Măsură/Acțiune	Domeniu de aplicare/Audiența	Indicator
Implicarea părților interesate în procesul de identificare și atingere a obiectivelor strategice pentru învățământul terțiar	Creșterea rolului și a reprezentării părților interesate relevante, în special a actorilor interesați din exterior, în aspectele legate de guvernare	Actorii naționali și locali interesați	Numărul actorilor interesați din exterior implicați în procesele/structurile formale de guvernare
Armonizarea autonomiei operaționale a I.Î.S. cu responsabilizarea publică pentru rezultatele obținute, în raport cu așteptările părților interesate	Recalibrarea nivelului de autonomie instituțională cu responsabilizarea față de performanță, în raport cu așteptări bine definite	Național și local	Analiză comparativă a consecvenței României față de tendințele europene realizată
Publicarea datelor relevante pentru studenții și angajatorii eligibili în organisme necesare unei bune guvernări	Desfășurarea unui exercițiu de clasificare bazat pe date care respectă misiunile instituțiilor	Național și local	Sistem de clasificare (și justificarea sa în raport cu toți parametrii importanți pentru activitatea instituției - educație, cercetare, relevanța calificărilor pentru mediul socio – economic, rolul social și de motor al dezvoltării regionale, precum și gradul de internaționalizare a activităților instituțiilor respective) elaborat și

²³ „Sistemul de clasificare a universităților din Bulgaria” sau BURS a fost creat de Ministerul Educației, Tineretului și Științei cu finanțare de la Fondul Social European. A fost dezvoltat pentru a informa actorii interesați despre poziția unei universități față de alte instituții și de a oferi informații studenților. Versiunea din 2012 a sistemului a conținut informații cu privire la 52 de domenii profesionale de la 51 de universități acreditate. Utilizatorul poate selecta indicatorul sau indicatorii care sunt cei mai importanți pentru acesta, iar sistemul produce apoi clasificarea în mod corespunzător. BURS compară universitățile în funcție de 49 de indicatori diferiți care se bazează pe date statistice și rezultatele anchetei sociologice. Un punct forte principal al BURS este acela că strânge date prin legături automate cu sistemul de învățământ superior oficial, piața muncii, registrele privind veniturile și administrația fiscală.

²⁴ Pentru detalii privind costurile estimative ale CSCPCEÎTR, vezi Anexa.

			publicat
Asigurarea transparenței datelor pentru părțile interesate, inclusiv a celor ce privesc calitatea programelor	Dezvoltarea unui studiu de monitorizare a performanței absolvenților	Național și local	Sistem de monitorizare recunoscutcreat; Număr de studenți monitorizați.

Secțiunea 5.b – Piloniireformelor din învățământul terțiarromânesc

59. Prin condițiile de sprijin menționate anterior, învățământul terțiarva beneficia de instrumente care să sprijine progresul în domeniile sale vitale, în termeni de rezultate, calitate și implicare. Aceste domenii relevante sunt considerate „piloni” care pot sprijini progresul în cadrul învățământului terțiar.

<p>Îmbunătățirea participării în învățământul terțiar</p> <ul style="list-style-type: none">• Stabilirea unui traseu clar de la învățământul secundar profesional și de alt tip la învățământul terțiar• Completarea scutirii de la plata taxei în funcție de merite, cu un program de burse bazate pe necesități• Implementarea unui program de credite pentru studii• Încurajarea atragerii studenților din grupurile subreprezentate și a celor netradiționale, inclusiv a adulților• Creșterea transparenței informațiilor și furnizarea îndrumării cu privire la oportunitățile și rezultatele educaționale pentru alegerea informată a parcursului educațional și reducerea abandonului școlar.	<p>Programe flexibile, relevante și de înaltă calitate</p> <ul style="list-style-type: none">• Revizuirea reglementărilor de acreditare a programelor în sprijinul modernizării acestora• Extinderea capacității de reproiectare a programelor;• Dezvoltarea unei evaluări permanente a programelor pentru competențe transversale și de antreprenariat;• Dezvoltarea de studii pentru monitorizarea performanței absolvenților;• Îmbunătățirea programei TIC pentru completarea ofertei existente;• Analiza posibilității extinderii formării de tip dual la nivelul învățământului terțiar din domeniul tehnic.	<p>Angajament strategic față de sectorul economic</p> <ul style="list-style-type: none">• Dezvoltarea unui program național pentru încurajarea dialogului dintre învățământ și sectoarele economice de activitate;• Înființarea unei funcții de legătură cu industria/agricultura în fiecare instituție;• Implicarea angajatorilor în proiectarea și furnizarea programelor, sprijinirea schimburilor de personal și includerea experienței practice în cursuri.
--	---	---

60. Asemenea condițiilor de sprijin din secțiunea 5.a, există câteva caracteristici importante care definesc pilonii, de care va depinde succesul învățământului terțiar din România:

- i. În mijlocul unor schimbări demografice majore și cu obiectivul european stabilit ca 26,7% din populația cu vârste între 30 și 34 de ani să fie absolvenți de învățământ terțiar până în anul 2020, România va trebui să crească participarea în învățământul terțiar. Un învățământ terțiar cu înalte performanțe creează și îmbunătățește capitalul uman prin extinderea participării, facilitarea transferului și avansarea/progresul studenților la toate formele și nivelurile sistemului de învățământ, în special de la cel secundar la cel terțiar și la învățarea pe tot parcursul vieții.
- ii. Pentru ca instituțiile să răspundă la cerințele pieței muncii și să le anticipeze, corelat standardele de calitate academică, se vor dezvolta într-o manieră dinamică noi programe care să ofere studenților un mix de competențe disciplinare și aptitudini transversale, aflate mereu în schimbare. Acestea, vor crește valoarea învățământului, stimulând astfel cererea. Un învățământ terțiar cu performanțe ridicate asigură:

- o bună pregătirea absolvenților prin dobândirea de competențe transversale și o înțelegere comprehensivă a disciplinelor parcurse;
- o menținerea nivelului de calitate a programelor de studii la nivelul așteptărilor părților interesate relevante, printr-o cooperare permanentă cu acestea.

iii. Relația dintre mediul socio – economic și educația va fi consolidată și aprofundată la toate nivelurile. Universitățile pot juca un rol important, atât în sprijinirea angajatorilor din industrie și agricultură să devină mai competitivi, prin creșterea receptivității acestora pentru cunoaștere și noi competențe, cât și prin adaptarea ofertei educaționale la cerințele acestora. Un învățământ terțiar cu performanțe înalte folosește feedback-ul de la angajatori pentru a-l include în crearea programelor, priorităților instituționale și politicilor sectoriale, stimulând dezvoltarea economică și socială.

Acțiunea Pilonului 1: Îmbunătățirea participării în toate domeniile învățământului terțiar

61. La nivel global există o puternică corelație între statutul socio-economic și numărul celor care se înscriu și finalizează învățământul terțiar. Peste 50% din chintila cea mai bogată a tinerilor din România (25-29 de ani în 2009) sunt absolvenți de învățământ terțiar, în timp ce, în cadrul chintilei celei mai sărace, rata de absolvire a învățământului terțiar reprezintă 3,8% (figura 7). Cu toate că situația s-a îmbunătățit oarecum între 2002 și 2009, totuși studenții din familii mai sărace (și din zona rurală) continuă să fie semnificativ în urma colegilor lor din zone urbane cu o stare materială mai bună. Provocările cu care se confruntă persoanele/studenții din grupurile subreprezentate se observă din momentul admiterii, iar apoi pe tot parcursul studiilor până la finalizarea învățământului terțiar, astfel încât este necesar să li se acorde sprijin pe toată perioada desfășurării învățământului terțiar.

62. Subreprezentarea studenților cu venituri reduse în rândul absolvenților învățământului terțiar indică problema în rândul studenților mai săraci, care se reflectă într-un procentaj scăzut la admitere și în procentaj mare de abandon. În luna noiembrie a anului 2013, Banca Mondială a realizat un studiu privind cauzele abandonului studiilor universitare în România. Studiul a implicat o serie de interviuri cu foști studenți care au abandonat studiile înainte de absolvire, din universități din București, Cluj și Suceava. Printre motivele cel mai des întâlnite privind abandonul studiilor universitare se regăsesc probleme financiare, comunicare redusă între studenți și cadrele didactice și raportul inadecvat între cursurile obligatorii și cele opționale. Posibile soluții pentru aceste probleme se pot obține prin consolidarea reformelor curriculare, a finanțării învățământului dar și prin îmbunătățirea condițiilor sociale pentru populație care provine din medii/grupuri defavorizate.

63. Discrepanța semnificativă dintre mediul rural și cel urban în ceea ce privește participarea la învățământul terțiar din România poate fi explicată printr-o serie de factori. Discrepanța între proporția tinerilor din zona rurală și a celor din zona urbană se reflectă în lipsa de participare – nudoar la nivelul învățământului terțiar, ci și în învățământul liceal – reducând astfel numărul de elevi care „se califică” pentru a continua studiile în învățământul terțiar. Doar 37% dintre tinerii cu vârste între 19-21 de ani din zona rurală au absolvit liceul, comparativ cu 68% dintre colegii lor din zona urbană.²⁵ Mai mult, elevii din zone rurale care doresc să urmeze liceul sunt adesea nevoiți să se mute de acasă pentru a merge la o școală din mediul urban și să se confrunte cu costuri de trai deosebit de ridicate.²⁶

64. Discrepanțele dintre rezultatele în învățământul terțiar la nivelul comunităților rurale și rezultatele la nivelul comunităților urbane prezentate în figura 7 indică: doar 7,1% dintre tinerii cu vârste între 25-29 de ani din comunitățile rurale finalizaseră o formă de învățământ terțiar în 2009, pe când rata pentru același grup de vârstă din zone urbane era de 33,4%. Foarte probabil, această situație

²⁵ ibid

²⁶ Notă a Băncii Mondiale privind învățământul (2007).

se datorează celor două caracteristici reflectate în tiparele migrației: universitățile se grupează în zonele urbane, atrăgând viitorii tineri angajați către centrele urbane, iar agenții economici tind să se grupeze acolo unde capitalul uman și infrastructura sunt mai dense, adică tot în centrele urbane. Acțiunea cumulată a acestor forțe determină migrarea din zonele rurale a tinerilor cu un nivel educațional mai înalt, iar revenirea acestora în comunitățile rurale este tot mai dificilă.

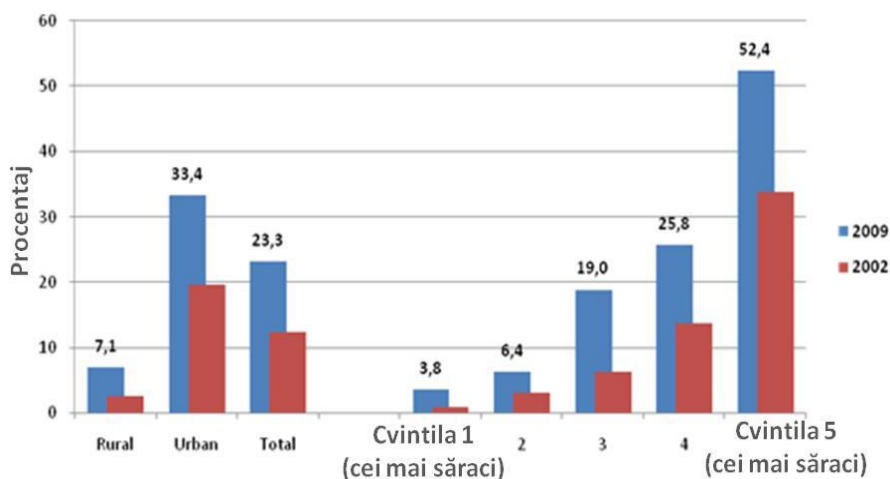
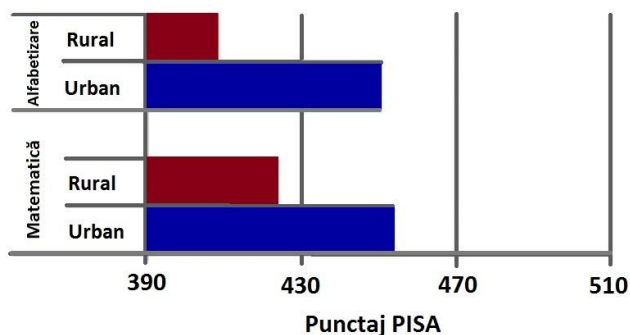

Figura 7 Procentul populației cu vârste între 25-29 de ani absolvenți de învățământ terțiar, per chintilă de venit și proveniență, 2002 și 2009 (Sursă: Banca Mondială, Studiu privind venitul per familie 2014)

65. Problema subreprezentării în mediul rural crește direct proporțional cu selectivitatea instituțiilor. După cum ilustrează figura 8, rezultatele obținute de elevii din mediul rural la matematică și limba română sunt mult mai slabe decât cele ale colegilor lor din mediul urban. La matematică, elevii din mediul rural sunt ca nivel, cu aproape o clasă în urma celor din mediul urban și cu o jumătate de clasă la limba română.

Sursa: OECD, 2012

Figura 8 Rezultate PISA urban versus rural, OECD 2012

66. Procentul absolvenților de învățământ terțiar cu vârste între 30-34 ani este de aproximativ 1% în rândul romilor, comparativ cu peste 20% în rândul populației generale²⁷. Cu toate că estimările variază, se consideră că, în România, mai puțin de un procent din tinerii romi sunt absolvenți de învățământ terțiar²⁸. Ca și în cazul participării reduse a tinerilor din zona rurală și a celor cu o situație socio-economică precară menționați anterior, principalele probleme constau în accesul și rata de absolvire a învățământului gimnazial și liceal de către aceștia. În prezent, politicile publice care au ca scop creșterea accesului la învățământul terțiar pentru elevii romi includ alocarea de locuri rezervate la fiecare universitate²⁹. Cu toate că aceste măsuri sunt binevenite și ar putea fi extinse, cel mai mare obstacol pentru tinerii romi este, în mod clar, accesul la ciclurile gimnazial și liceal, pentru care este nevoie de măsuri urgente. Un studiu recent al „Fundatiei Împreună” arată că în perioada 1998-2012, procentul de femei rome absolvente ale unei forme de învățământ terțiar s-a dublat, de la 0,7% la 1,6%, în timp ce în cazul bărbaților romi, acesta a rămas constant, aproximativ 1%³⁰.

67. „Strategia de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015 – 2020” își propune în mod explicit două obiective privind educația elevilor proveniți din grupuri dezavantajate și, în mod specific, a celor de etnie romă:

- Asigurarea accesului egal, gratuit și universal al cetățenilor români aparținând minorității rome la educație de calitate la toate formele și nivelurile din sistemul public de învățământ, pentru a sprijini creșterea economică și dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere;
- Promovarea educației incluzive în cadrul sistemului educațional, atât prin prevenirea și eliminarea segregării, precum și prin combaterea discriminării pe baze etnice, de statut social, dizabilități sau alți factori care au impact asupra copiilor și tinerilor proveniți din grupuri dezavantajate, inclusiv romi³¹.

68. Pentru populația care, în mod tradițional, nu participă la învățământul terțiar, îmbunătățirea opțiunilor privind învățământul primar, secundar și terțiar ar putea să nu fie de ajuns. Experiența internațională arată că sunt necesare și alte inițiative de politici, care se concentrează pe aspecte privind asistența financiară, barierele socio-culturale, dizabilități și egalitatea de gen. În multe cazuri, în mediul socio-cultural în care se formează un student, învățământul terțiar nu este prezentat ca un traseu „normal” de urmat în viață. Documentul de poziție al CE privind elaborarea Acordului de Parteneriat cu România evidențiază importanța concentrării eforturilor asupra unor categorii aflate în situații de risc: populația afectată sever de sărăcie, persoanele vârstnice (al căror număr este în creștere), minoritatea romă și populația rurală³².

69. Rata natalității în scădere și modificările aduse examenului de bacalaureat au afectat înscrierile în universități în mod dramatic. De-a lungul anilor 2000, aproximativ 80% dintre absolvenții învățământului secundar promovau cu succes examenul de bacalaureat, ceea ce le dădea dreptul să se înscrie la învățământul terțiar. După modificarea metodologiei în anul 2011, rata de promovare a examenului de bacalaureat a scăzut la 62,6% în 2014. Împreună cu scăderea demografică, aceste reguli mai stricte de examen accentuează scăderea ratei de înscrieri în învățământul superior tradițional (tabelul 4). Asigurarea accesului – pentru toate generațiile din învățământul liceal – la învățământul terțiar trebuie să constituie o prioritate națională, pentru a asigura niveluri de înscriere rezonabile.

²⁷ Diagnostic and policy advice for supporting Roma inclusion in Romania [Studiu de diagnosticare și consultanță pentru politicile de sprijinire a incluziunii romilor din România], Banca Mondială 2014. INS, 2014

²⁸ Banca Mondială. (2011). Functional Review: Higher Education Sector (Romania) [Analiză funcțională: sectorul învățământului superior (România)]. Consultată pe 19 noiembrie 2013 accesând <http://bit.ly/1Er7NE>

²⁹ See: http://www.anr.gov.ro/html/Politici_Publice.html.

³⁰ Duminică și Ivasiuc 2013

³¹ Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens belonging to Roma Minority for the period 2012-2050 [Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor romi aparținând minorității romilor pentru perioada 2012-2050].

<http://bit.ly/Pshsfe>

³² Poziția CE..., *ibid*: pp. 5, 6, 22.

Tabelul 4 – Evoluția numărului de studenți înmatriculați în anul I de studii universitare, pentru perioada 2007 – 2014

An universitar	Total licență (public+privat)	Public (licență, anul 1)	Public (licență, anul 1) din care		Privat (licență, anul 1)	Total master (public, anul 1)	Total doctorat (public, anul 1)
			buget	taxă			
2013/ 2014	128.992	106.741	62.264	44.477	22.251	50.923	4.619
2012/ 2013	131.861	103.816	60.865	42.951	28.045	52.931	3.828
2011/ 2012	142.348	110.577	61.903	48.674	31.771	53.094	4.148
2010/ 2011	175.016	125.987	62.277	63.710	49.029	61.936	5.962
2009/ 2010	210.605	149.155	61.887	87.268	61.450	73.419	6.843
2008/ 2009	278.655	151.163	61.493	89.670	127.492	66.725	6.798
2007/ 2008	285.684	141.415	56.455	84.960	144.269	54.308	5.998

Sursa: INS, pentru datele privind învățământul universitar particular / privat (raportarea pentru începutul anului universitar); CNFIS, pentru datele privind învățământul universitar de stat / public (pe baza raportărilor realizate de universități, cu data de referință 1 ianuarie a fiecărui an universitar, actualizate pentru ianuarie 2014 și 2015).

70. Creșterea rapidă a învățământului terțiar s-a bazat pe programe în domeniul științelor sociale, în timp ce domeniile ingineresti și științifice au înregistrat o scădere în termeni relativi (dar nu și în termeni absoluți).³³ Începând cu anul 2000, 63% din noile locuri pentru ÎS, create în România, au fost în domeniul științelor sociale, al științelor economice și juridice. Această orientare spre profilul umanist a fost declanșată de învățământul superior particular în plină dezvoltare, care s-a specializat în aceste domenii.

71. Ca urmare a acestei creșteri în rândul disciplinelor „umaniste”, România are, în prezent, cea mai mare proporție de absolvenți de științe socio – economice din UE. În 2008, 72% dintre studenți au absolvit programe de studii din domeniul „umanist”, iar 58% dintre absolvenții din România au obținut diplome în științe sociale. În schimb, doar 24% au obținut diplome pentru științele „reale” (inginerie, medicină, fizică, chimie și altele similare)³⁴. În concluzie, datorită faptului că majoritatea sectoarelor performante din economia românească sunt asociate științelor ingineresti (inclusiv agricultura), este absolut necesară corelarea ofertei actuale a învățământului terțiar cu nevoile pieței muncii.

72. Analiza situației studenților înmatriculați la programele de studii universitare evidențiază aspecte privind egalitatea de gen. Luând în considerare procentul de absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar pe domenii de studiu, constatăm că în anul 2010 femeile reprezentau peste 85% dintre absolvenți în general și peste 60% dintre absolvenții domeniilor „medicină”, „studii umaniste și arte” și „științe sociale, economice și juridice”. Procentul femeilor în rândul absolvenților de „științe reale” a fost peste 50%. Peste jumătate dintre absolvenții în domeniile „servicii”, „agricultură” și „inginerie, industria prelucrătoare și construcții” au fost bărbați³⁵. Rata participării în învățământul terțiar din România, exprimată ca procent al grupului de vârstă relevant, este de 68% pentru femei și 50% pentru bărbați. Comparativ cu Europa și Asia Centrală, aceleași procente înregistrează cote de 66%, respectiv 54%.³⁶ În concluzie, învățământul terțiar din România trebuie să continue monitorizarea și sprijinirea accesului și echității de gen.

³³Banca Mondială. (2011). Functional Review: Higher Education Sector (Romania) [Analiză funcțională: sectorul învățământului superior (România)]. <http://bit.ly/1eeDrfW>.

³⁴ ibid

³⁵ 2010 Date furnizate de GenderStats (descărcate pe 10 septembrie 2013), UNECE, Inter-Parliamentary Union (1 septembrie 2013), și biroul central de statistic din România.

³⁶ ibid

73. Având în vedere contribuția importantă pe care universitățile o au în specializarea forței de muncă, în dezvoltare economică și încurajarea activităților de cercetare – inovare, este importantă dezvoltarea și modernizarea infrastructurii instituțiilor de învățământ terțiar și a resurselor relevante, ținând cont de tendințele de dezvoltare economică în raport cu cerințele pieței și politicile naționale în domeniu (SNC și SNCDI și strategia privind infrastructura educațională). Investiția în infrastructura din învățământul superior va spori capacitatea universităților de a anticipa și a răspunde cerințelor pieței privind standardele și calitatea academică, de a dezvolta noi programe, beneficiind de tehnologie modernă și echipamente pentru a oferi studenților competențe cross-disciplinare. Investițiile se vor face cu prioritate în domenii cu potențial de creștere care contribuie la creșterea angajabilității absolvenților învățământului superior în sectoare competitive și cu specializări inteligente.

74. De asemenea, trebuie acordată o atenție deosebită condițiilor de învățare ale studenților prin asigurarea unui nivel adecvat de calitate a acestora, menite să îmbunătățească accesul și participarea persoanelor dezavantajate la sistemul de învățământ superior și rezultatele acestora la acest nivel de învățământ, îndeosebi ale studenților netradiționali, ale celor care provin din mediul rural, dar și ale persoanelor de etnie romă și ale altor grupuri dezavantajate, precum și a măsurilor de aliniere a învățământului superior la nevoile pieței muncii.

Direcții și indicatori strategici³⁷			
Obiectiv	Măsură/Acțiune	Domeniu de aplicare/Audiența	Indicatori
Facilitarea transferurilor și a traseului profesional al tinerilor între diverse forme și niveluri de învățământ, în special de la învățământul secundar către cel terțiar și mai departe către învățarea pe tot parcursul vieții	Stabilirea unui parcurs clar de trecere de la învățământul profesional și secundar la învățământul terțiar	Național și local	Rate de înscriere; Rate de înscriere a studenților netradiționali
Eliminarea barierelor care împiedică potențialii și actualii studenți să își atingă obiectivele educaționale	Completarea sistemului de subvenționare a locurilor acordate studenților cu rezultate bune, cu extinderea programelor de burse sociale și implementarea unei scheme de creditare pentru studenți	Național și local	Numărul studenților înmatriculați; Rata de absolvire; Cuantumul bursei acordate; Rata de participare a tinerilor din medii defavorizate
Dezvoltarea capitalului uman specializat prin creșterea gradului de participare la învățământul terțiar	Încurajarea atragerii tinerilor din grupuri subreprezentate și a celor netradiționale, inclusiv a adulților	Național și local	Rata de înscriere și de absolvire pentru grupurile-țintă;
Consilierea tinerilor în a lua decizii informate cu privire la traseul lor profesional în învățământul terțiar	Creșterea transparenței și a profesionalismului informațiilor și asigurarea orientării privind oportunitățile și rezultatele educaționale pentru a sprijini alegerile făcute și a reduce abandonul	Național și local	Indicatori relevanți publicație website – ul fiecărei instituții; Studii privind gradul de satisfacție în urma sesiunilor de orientare; Rate de înscriere; Rate de menținere în

³⁷ Pentru detalii privind costurile estimative ale CSCPCEÎTR, vezi Anexa.

			sistem
Creșterea accesului și participării la sistemul de învățământ superior, inclusiv a persoanelor aparținând grupurilor dezavantajate și a studenților netradiționali	Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii instituțiilor de învățământ terțiar și a resurselor relevante, inclusiv a spațiilor de învățare ținând cont de tendințele de dezvoltare economică în raport cu cerințele pieței	Național și local	Număr de I.Î.S. cu infrastructură educațională reabilitată, modernizată și echipată

Activități în cadrul Pilonului 1

- **Crearea unor rute progresive clare de trecere de la învățământul secundar la învățământul terțiar**

Crearea unor rute de acces multiple de la învățământul secundar până la învățământul terțiar poate juca un rol esențial în creșterea ratei de înscriere și absolvire, în special pentru tinerii din grupurile vulnerabile, ale căror nevoi nu au fost, în mod tradițional, vizate. Sistemul de învățământ din România se va dezvolta asigurându-se că nu limitează oportunitățile tinerilor. Modalitățile multiple de intrare și de ieșire ale sistemului educațional vor oferi tinerilor mai multe opțiuni și vor crea o mai mare flexibilitate.

- **Consolidarea rețelei de trasee educaționale**

Conform studiilor, mulți tineri nu sunt pregătiți corespunzător pentru învățământul terțiar, în special cei ce aparțin grupurilor dezavantajate/vulnerabile. Ca soluții la aceste preocupări, toate sectoarele educaționale trebuie să împărtășească obiectivele strategice și ale programelor operaționale pentru a înțelege modalitățile prin care își pot corela așteptările și se pot sprijini reciproc (de ex.: revizuirea curriculei de pregătire a cadrelor didactice sau chiar a programelor de studii).

- **Îmbunătățirea sistemului de acordare a burselor prin creșterea numărului de burse sociale pe bază de nevoi**

Îmbunătățirea alocării burselor prin creșterea numărului de burse sociale pe bază de nevoi va sprijini sistemul pentru a deveni mai eficient și mai eficace, în special răspunzând nevoile studenților din grupurile dezavantajate/vulnerabile. Această transformare trebuie să revină în sarcina unei agenții naționale, schimbarea constituind un element important în revizuirea finanțării învățământului superior.

- **Lansarea unui program de creditare pentru studenți**

După cum se menționează în studiul de fezabilitate întocmit de Banca Mondială privind posibilitatea implementării unei scheme de creditare pentru studenți în România³⁸, nu este necesară mai întâi crearea unui sistem de burse sociale și apoi punerea în practică a unui program de credite pentru studenți. Există deja studenți plătitori de taxe de școlarizare care au nevoie de sprijin. În această situație, elementul cheie constă în identificarea metodelor de atenuare a riscurilor și mobilizarea de fonduri publice sau private susținute prin garanții guvernamentale.

În proiectarea programului de creditare, trei factori vor fi luați în considerare:

³⁸ Banca Mondială. (2009). Introducing a Student Loan Scheme in Romania [Introducerea unei scheme de credite pentru studenți în România]. <http://bit.ly/1safqM>

- Asocierea introducerii sistemului de creditare a studenților cu o reformă mai amplă de sprijin în cadrul căreia sistemul de burse să fie orientat mai mult de cât în prezent către studenții cu nevoi. Ideea de pregătire în paralel a unei scheme de împrumuturi complementară sistemului de burse bazat pe nevoi va fi parte integrantă a strategiei de comunicare.
 - Introducerea unei scheme de creditare, denumită „grant de studii”.
 - Conștientizarea faptului că schema de creditare pentru studenți nu va avea capacitatea de a rezolva în totalitate problema abandonului sau a creșterii accesului.
- **Încurajarea atragerii studenților din grupuri subreprezentate sau netradiționale, inclusiv a adulților prin:**
 - Elaborarea strategiilor instituționale de atragere a grupurilor sub-reprezentate;
 - Acordarea de stimulente financiare pentru asigurarea atragerii și menținerii persoanelor din grupurile subreprezentate în cadrul învățământului terțiar;
 - Încurajarea instituțiilor pentru echilibrarea numărului de studenți de gen feminin și masculin la nivelul fiecărui domeniu de studii, prin acordarea de stimulente financiare, pentru atingerea sau depășirea anumitor praguri de acces.

Pilonul 2: *Promovarea dezvoltării programelor de studii de înaltă calitate, flexibile și corelate cu cerințele pieței muncii*

75. Mecanismele de asigurare a calității educației din România respectă standardele europene, respectiv există un proces format din două etape - asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității. Asigurarea calității învățământului superior și a cercetării științifice universitare este o obligație a instituției de învățământ superior și o atribuție fundamentală a Ministerului Educației și Cercetării Științifice. În realizarea acestei atribuții, MECȘ colaborează cu ARACIS, organism independent, precum și cu alte organisme aflate în subordinea ministerului.

Asigurarea externă a calității este realizată, conform legii, de ARACIS sau de către alte agenții de asigurare externă a calității care se regăsesc înregistrate în EQAR. În procesul de evaluare externă a calității, potrivit atribuțiilor prevăzute în lege, acest organism independent are în vedere respectarea de către instituțiile de învățământ superior a standardelor de calitate (capacitatea instituțională, baza materială, norma didactică, raport studenți/cadre didactice etc.).

ARACIS are și rolul de a oferi publicului informații corecte și accesibile despre calitatea la nivel de instituții și de program, ceea ce poate sprijini studenții în luarea deciziilor privind traseul lor profesional/educațional. Acest fapt necesită asigurarea transparenței datelor la nivel instituțional și existența unei alte structuri care să asigure colectarea și raportarea acestor date în mod fidel și unitar.

Pentru a răspunde cerințelor reale ale calificărilor de pe piața forței de muncă, ARACIS actualizează standardele de evaluare. Universitățile pot modifica conținutul curriculumului pentru un procent de maxim 20% în vederea corelării programelor de studii cu cerințele mediului socio – economic.

76. Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) analizează și asigură corelarea dintre programele de studii universitare, competențele și calificările obținute în concordanță cu diplomele eliberate. ANC are în responsabilitate Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (RNCIS) ca parte a Registrului Național al Calificărilor (RNC) ce reprezintă un instrument care stabilește structura calificărilor, asigură compatibilitatea și comparabilitatea internațională și vizează introducerea unei calificări din piața muncii, în concordanță Cadrul european al calificărilor. ANC are rolul de armonizare a calificărilor învățământului superior cu cerințele pieței muncii. Prin măsurile din cadrul acestei strategii se vor sprijini universitățile în proiectarea de curriculum universitar pornind de la competențe profesionale solicitate pe piața muncii, introducerea de noi calificări în RNCIS, noi programe de studii universitare/postuniversitare aferent respectivelor calificări. Se realizează un proces periodic de

redefinire a competențelor cerute pe piața muncii pentru fiecare calificare, realizat de către ANC, cu implicarea Comitetelor sectoriale.

77. Consolidarea capacității universităților de a dezvolta și furniza programe relevante pentru piața muncii – cu accent special pe asigurarea competențelor transversale (inclusiv competențe în domeniul TIC), dar și pentru dezvoltarea acelor competențe necesare în sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC (industria auto și componente, TIC, procesarea alimentelor și a băuturilor, sănătate și produse farmaceutice, turism și eco-turism, textile/pielărie, lemn și mobilă, industrii creative, energie și management de mediu, bioeconomie (agricultura, silvicultură, pescuit și acvacultură) biofarmaceutică și biotehnologii) și domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI (bioeconomia, tehnologia informațiilor și a comunicațiilor, spațiu și securitate, energie, mediu și schimbări climatice, eco-nano-tehnologii și materiale avansate și sănătate)

78. **Printre datele cheie care ar trebui să fie puse la dispoziția studenților cu privire la fiecare program se numără rata de absolvire, rata de angajare și, în măsura posibilului, veniturile post-absolvire.** Acestea impun anchete periodice privind angajarea absolvenților. De asemenea, datele privind absolvenții învățământului terțiar trebuie să poată fi asociate datelor din alte sisteme administrative pentru a corela electronic statutul de angajat al absolvenților cu salariul și alți indicatori relevanți. Pentru a oferi informații cu privire la opțiunile studenților și planificarea instituțională, un grup consultativ permanent format din reprezentanți ai pieței muncii și ai învățământului terțiar ar trebui să se reunească periodic pentru a publica estimări privind locurile de muncă pe termen mediu (de exemplu: cinci-șapte ani) și a discuta potențialul impact asupra ofertelor de programe și capacității învățământului terțiar.

79. **Pentru asigurarea integrată a calității este esențială corelarea strategiei învățământului terțiar cu abordările/mecanismele privind învățarea pe tot parcursul vieții. România a elaborat Cadrul Național al Calificărilor din învățământul superior, armonizat cu Cadrul European al Calificărilor și are nevoie de un cadru comun de asigurare a calității pentru învățarea pe tot parcursul vieții, învățământ preuniversitar și învățământ terțiar.** Necesitatea acestui cadru, recomandat de CE solicită reflecții cu privire la o abordare sectorială a asigurării calității și asupra posibilității de a identifica principii de bază și linii directe aplicabile întregului domeniu de educație și formare profesională.

CE susține dialogul și inițiativele legate de asigurarea calității în învățământul superior, ce sunt abordate într-un context cuprinzător care înglobează toate instrumentele pentru transparență și asigurarea calității.

80. **În prezent, piața de formare oferă numeroase oportunități instituțiilor de învățământ superior.** Universitățile dețin infrastructura și resursa umană cu o înaltă calificare, necesare pentru a răspunde cerințelor de formare continuă și perfecționare la standarde impuse de angajatori. MECS va promova prin Strategia Națională de Învățare pe Tot Parcursul Vieții, măsuri care vizează creșterea implicării instituțiilor de învățământ superior în învățarea pe tot parcursul vieții.

81. **Actualizarea/îmbunătățirea reglementărilor elaborate de MECS/ARACIS reprezintă un alt domeniu care ar putea aduce beneficii privind modalitățile flexibile de învățare, inclusiv învățământul cu frecvență redusă, învățământ la distanță și stagiile de pregătire practică.** Recunoașterea diverselor modalități de învățare schimbă modul în care persoanele percep învățământul terțiar și acesta trebuie să se adapteze noilor provocări, în special să asigure flexibilitatea sistemului. Un exemplu în acest sens, îl poate constitui promovarea sistemelor e-learning sau blended-learning.

82. **Îmbunătățirea TIC și a inovației va avea de asemenea un rol semnificativ în asigurarea calității și a diversificării experiențelor de învățare.** Legislația prevede posibilitatea ca ÎS să ofere cursuri pentru învățământul la distanță și cu frecvență redusă, după reguli precise, cu condiția ca instituția de învățământ superior furnizoare să aibă același program și la forma de învățământ cu frecvență.

83. MECȘ și Guvernul României s-au angajat pentru dezvoltarea soluțiilor de e-learning și vor analiza care sunt opțiunile optime de a acționa în vederea îmbunătățirii reglementărilor în domeniu care să permită instituțiilor să se dezvolte și să valorifice beneficiile pe care noile forme de furnizare a formării le oferă, respectiv acces și noi oportunități.

84. În final, asigurarea calității învățământului superior și cercetării depinde într-o mare măsură de îmbunătățirea formării doctoranzilor și post-doctoranzilor. Una dintre cele mai importante verigi privind resursa umană pentru instituțiile de învățământ superior o reprezintă doctoranzii și cercetătorii cu titlul de doctor. Aceștia nu vor constitui numai baza de selecție pentru viitorii profesori care se vor ocupa de educația studenților, ci vor fi și cei mai productivi și inovativi cercetători, jucând un rol semnificativ atât în sporirea eficienței cheltuielilor publice pentru cercetare și dezvoltare, cât și în promovarea unui mai bun transfer tehnologic către sectorul privat.

 Direcții și indicator strategici³⁹			
Obiectiv	Măsură/Acțiune	Domeniu de aplicare/Audiență	Indicator
Dobândirea de către absolvenți atât a competențelor transversale cât și a competențelor profesionale cu prioritate în sectoarele economice cu potențial competitiv și în domeniile de specializare inteligentă	Revizuirea curriculumului și elaborarea unor modalități de evaluare pentru competențele transversale și antreprenoriale	Național și local	Procese de proiectare și revizuire curriculară pentru competențele și abilitățile transversale vizate în procesul de asigurare a calității
Actualizarea/adapta-rea curriculei cu referitor atât la conținuturi cât și didactica disciplinelor	Îmbunătățirea ofertelor TIC pentru a completa ofertele existente	Național și local	Program pilot vizând îmbunătățirile TIC pentru programe foarte solicitate, cu impact major
Promovarea unei formări de calitate a cadrelor didactice la toate nivelurile învățământului terțiar cu prioritate în sectoarele economice cu potențial competitiv și în domeniile de specializare inteligentă	Asigurarea oportunităților de formare pedagogică pentru doctoranzi; sprijinirea dezvoltării profesionale pe tot parcursul carierei personalului didactic	Național și instituțional	Procent al doctoranzilor care accesează oportunități de formare pedagogică; procent al personalului didactic care beneficiază anual de formare profesională
Diversificarea ofertei de programe de studii care să răspundă cerințelor pieței muncii și studenților	Introducerea unor programe de studii pentru învățământul non – universitar terțiar Actualizarea sistemului național de asigurare externă a calității prin fundamentarea programelor de studii pe evaluarea nevoilor de pe piața muncii în ceea ce privește învățământul	Național și local	Analiza posibilității extinderii formării de tip dual la nivelul învățământului terțiar din domeniul tehnic, realizată Numărul de programe disponibile; Sistem de asigurare a calității actualizat și corelat cu nevoile de pe piața muncii; Numărul de calificări corelate cu piața muncii și Cadrul European

³⁹ Pentru detalii privind costurile estimative ale SFITEAQE, vă rugăm consultați Anexa nr. 1.

	terțiar universitar și non-universitar (dezvoltarea mecanismelor de anticipare a competențelor); Proiectarea de curriculum universitar pornind de la competențe profesionale solicitate pe piața muncii, introducerea de noi calificări în RNCIS, noi programe de studii universitare/postuniversitare aferent respectivelor calificări.		al Calificărilor.
--	---	--	-------------------

Activități în cadrul Pilonului 2:

- **Revizuirea reglementărilor MECS și ARACIS privind acreditarea programelor**

Reglementările actuale privind acreditarea programelor nu sunt percepute de personalul didactic, de studenți și de conducerea instituțiilor de învățământ superior ca stimulatoare sau contribuatoare la inovarea curriculară. Aceste reglementări privind asigurarea calității atât în învățământul superior cât și pentru învățământul profesional și tehnic continuu vor fi revizuite pentru a vedea modul în care pot fi flexibilizate și orientate spre rezultate directe, spre/impactul pe piața muncii.

- **Compatibilizarea domeniilor CNATDCU și ARACIS**

În momentul de față, fiecare din aceste două structuri de importanță capitală pentru învățământul universitar operează cu seturi diferite de domenii sau cu titlaturi diferite pentru același domeniu. Acest lucru generează dificultăți nejustificate în procesul de raportare și poate crea confuzii în rândul beneficiarilor finali ai informației.

- **Extinderea capacității de proiectare de curriculum**

În timp ce o libertate mai mare în luarea deciziilor este importantă, o atenție deosebită trebuie acordată dezvoltării curriculum-ului la nivelul facultăților și departamentelor, cu sprijinul managerilor. Se pot face mai multe lucruri pentru a integra competențele transversale ca elemente de bază ale curriculei, iar ÎS vor susține inovațiile curriculare, promovarea bunelor practici ș.a.

- **ARACIS va elabora un plan de evaluare a gradului de inovare curriculară în instituțiile de învățământ superior inclusiv a competențelor transversale și antreprenoriale, plan care să permită monitorizarea în perioada 2015-2020**

Având în vedere dezvoltarea inovării curriculare ca și obiectiv strategic, o evaluare este necesară în vederea stabilirii gradului de îndeplinire a țintelor. În perioada 2015-2016, ARACIS trebuie să cerceteze și să identifice, atât la nivel național cât și la nivel internațional, metodele de măsurare și evaluare ce permit evaluarea modului în care competențele transversale și antreprenoriale au fost introduse în curriculum și să le aplice în următoarea perioadă.

- **Utilizarea de stimulente financiare (finanțarea suplimentară) pentru instituțiile care au elaborat programe noi cu privire la competențele transversale și antreprenoriale**

Se va oferi sprijin financiar pentru instituții în scopul îmbunătățirii și integrării competențelor transversale și antreprenoriale în curriculum. Acest tip de competiție va fi evaluat cu mijloace atât cantitative cât și calitative, iar pentru asigurarea transparenței cadrului de evaluare se vor coopta experți naționali/internaționali.

- **Sprijin financiar pentru programe TIC**

O altă contribuție majoră a MECS și a Guvernului României va fi aceea de a îmbunătăți infrastructura TIC ce va permite furnizarea programelor de învățământ la distanță. Această măsură va determina revizuirea reglementărilor privind învățământul la distanță și cu frecvență redusă pe de o parte, iar pe de altă parte va face programele de învățământ mult mai atractive. Ca urmare a revizuirii regulamentelor pentru anul universitar 2015-2016, vor urma competiții pentru accesarea fondurilor de îmbunătățire a infrastructurii TIC.

Pilonul de acțiune 3: Angajament strategic față de sectorul economic

85. Instituțiile de învățământ terțiar cooperează cu angajatorii locali și comunitățile respective. Instituțiile de învățământ terțiar au o contribuție semnificativă la creșterea economică prin formarea și dezvoltarea capitalului uman într-un sens general, asigurându-le acestora competențe transversale pe tot parcursul vieții. Capacitatea de a furniza competențe specifice relevante oportunităților, în cadrul companiilor din interiorul comunității, constituie un avantaj-cheie pentru respectivul domeniu de activitate. Pentru ca acest lucru să aibă loc, reprezentanții învățământului terțiar și agenții economici din sectorul respectiv trebuie să dobândească o cunoaștere mult mai detaliată a nevoilor și capacităților fiecăruia.

86. Pentru creșterea relevanței lor, programele doctorale și post-doctorale trebuie să pună accent pe promovarea stagiilor de practică astfel încât să flexibilizeze traseele către și dinspre companii și universități. Din punct de vedere al inovării, acest aspect este esențial: doctoranzii și post-doctoranzii din domeniile științifice și tehnice își aduc o contribuție mai mare privind inovarea atunci când sunt implicați în problemele reale cu care se confruntă domeniul respectiv, față de situația în care aceștia sunt implicați exclusiv în activități de cercetare fundamentală. Creșterea gradului de transfer al cunoașterii și stimularea investițiilor în învățământul terțiar sunt posibile prin colaborarea strânsă între instituțiile de învățământ terțiar și mediul de afaceri.

87. Există două provocări majore cu care se confruntă în prezent instituțiile de învățământ superior din România cu privire la atragerea și menținerea doctoranzilor și post-doctoranzilor în programe de înaltă calitate: nivelul finanțării și relațiile dintre instituții și mediul de afaceri. Alocarea de fonduri suficiente pentru a păstra doctoranzii și post-doctoranzii este o problemă actuală majoră pentru România; mulți dintre ei părăsesc mediul academic pentru a urma studii în străinătate sau pentru a lucra în țară în sectorul privat, din cauza salariilor necompetitive. Mai mult decât atât, abilitatea de a dezvolta parteneriate cu mediul economic care să creeze oportunități de dezvoltare fie în calitate de cercetători, fie ca experți într-un domeniu specific de activitate, reprezintă un aspect esențial în creșterea relevanței cercetării și inovării în contextul economiei românești.

88. Noțiunea de "triunghi al cunoașterii" – educație, cercetare și inovare – este un element central al Strategiei Comisiei Europene pentru Educație și Formare 2020 (ET2020),⁴⁰ fiind în continuare promovat de Raportul comun privind stadiul implementării strategiei ET2020⁴¹. Consiliul European consideră că educația și formarea sunt condițiile unei bune funcționări a triunghiului cunoașterii, fiind esențiale pentru stimularea creșterii economice și a numărului locurilor de muncă. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor Statelor Membre privind dezvoltarea rolului educației în cadrul unui triunghi al cunoașterii⁴² complet funcțional stabilesc șapte priorități de acțiune,

⁴⁰Educație și formare profesională 2020" (ET 2020) este cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale, care oferă obiective strategice comune pentru statele membre, inclusiv un set de principii pentru atingerea acestor obiective, precum și metode de lucru comune cu domeniul prioritar pentru fiecare ciclu de lucru periodic. http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/ef0016_en.htm

⁴¹ Ibid, March 2007

⁴² Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor Statelor Membre, reuniți în cadrul Consiliului, din data de 26 noiembrie 2009 privind dezvoltarea rolului educației în cadrul unui triunghi al cunoașterii complet funcțional.

printre care: reforma pedagogică, parteneriate cu mediul de afaceri, dezvoltarea unei culturi a inovării în cadrul instituțiilor de învățământ superior și noi abordări pentru evaluarea calității.

89. Se vor implementa sisteme pentru a colecta și evalua feedback-ul de la instituții și companii.

O astfel de comunicare este vitală, atât pentru sistem, cât și pentru instituțiile de învățământ superior. Angajatorii informează universitățile cu privire la cantitatea și calitatea absolvenților lor, în timp ce instituțiile de învățământ terțiar pot oferi feedback-cheie pentru angajatori, evidențiind eventualele oportunități legate de necesarul de cunoștințe și competențe specifice.

90. Raportul intermediar privind ET2020 subliniază⁴³, de asemenea, importanța parteneriatelor nu doar cu companiile private, ci și cu alte părți interesate.

Printre prioritățile stabilite în raportul din cadrul celui de-al doilea ciclu de lucru al ET2020, se numără importanța dezvoltării unor forme eficiente și inovatoare de rețele, cooperarea și parteneriatul între furnizorii de educație și formare profesională și cu o gamă largă de actori interesați, inclusiv parteneri sociali, companii private, instituții de cercetare și societatea civilă.

91. Este necesară, de asemenea, aplicarea inițiativelor-cheie de internaționalizare în vederea asigurării relevanței și competitivității învățământului terțiar și care să se constituie ca mecanism de promovare a cunoașterii și inovației. MECȘ este angajat în dezvoltarea domeniilor cheie în cadrul unei strategii ample de internaționalizare identificată de către Comisia Europeană⁴⁴:

- o Promovarea mobilității internaționale a studenților și personalului didactic și de cercetare;
- o Promovarea internaționalizării învățământului superior inclusiv prin învățământ online;
- o Consolidarea cooperării strategice, a parteneriatelor și dezvoltarea capacității administrative.

92. În plus, alte două obiective de politică legate de Agenda UE de internaționalizare și la care învățământul terțiar românesc s-a angajat să contribuie, includ:

- Creșterea atractivității ÎS european prin îmbunătățirea calității, creșterea transparenței;
- Creșterea cooperării la nivel mondial în domeniul inovării și dezvoltării⁴⁵.

Direcții și indicatori strategici ⁴⁶			
Obiectiv	Măsură/Acțiune	Domeniul de aplicare/Audiență	Indicatori
Colectarea feedback-ului de la angajatori care să fundamenteze politicile publice naționale și regionale în domeniu și prioritățile instituționale	Elaborarea unui program care să încurajeze dialogul dinamic și continuu între instituțiile de învățământ și mediul economic	Național și local	Programe elaborate, în cadrul unor grupuri de lucru
Conectarea învățământului terțiar la mediul de afaceri și la	Crearea unui punct de legătură cu agenții economici în cadrul	Național și local	Birou sau departament care asigură conexiunea instituțiilor de

⁴³ 2012 Raport intermediar comun al Consiliului și al Comisiei privind implementarea cadrului strategic ET2020. (2012/C 70/05) Consultare din 1 aprilie 2014 de pe <http://bit.ly/1lErJDa>, (pag. 17).

⁴⁴ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor pentru sprijinirea creșterii și a ocupării forței de muncă – un proiect pentru modernizarea sistemelor de învățământ superior din Europa. Consultare din 1 aprilie 2014 de pe <http://bit.ly/1sdSnnF>

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Pentru detalii privind costurile estimative ale CSCPCEÎTR, vezi Anexa.

societate pentru a stimula dezvoltarea	fiecărei instituții Dezvoltarea și implementarea de programe de formare în parteneriat - inclusiv pentru crearea și implementarea unor programe de învățare la locul de muncă.		Învățământ superior cu mediul socio –economic, înființat; % din instituții care vor avea aceste puncte de legătură Număr programe de formare în parteneriat ÎȘ și mediul de afaceri
Pregătirea forței de muncă pentru a genera creștere economică la nivel național și regional	Implicarea angajatorilor în proiectarea și furnizarea de programe, sprijinirea schimburilor de personal și includerea experienței practice în cursuri	Național și local	Reglementări privind programele de stagii de practică revizuite și implementate; rate de participare; rata angajării absolvenților recentți; studii privind gradul de satisfacție a angajatorilor.

Activitățile din cadrul Pilonului 3

- **Dezvoltarea unui program național pentru încurajarea dialogului între instituțiile de învățământ terțiar și mediul socio - economic**

În elaborarea agendei privind politica de cercetare în România, încă primează interesul academic în defavoarea interesului privind inovarea și transferul tehnologic. În acest sens, este necesară eficientizarea colaborării părților interesate pentru promovarea unei agende coordonate care să se axeze pe domeniile ce necesită îmbunătățiri, în special cele ce privesc implementarea noii Strategii de Cercetare și Inovare (de exemplu: includerea unui cadru legal de garantare a drepturilor de proprietate intelectuală, procesul de transfer tehnologic etc). MECȘ se va consulta pe larg cu mediul universitar și cel economic pentru elaborarea unui program național de colaborare între universități și agenții economici. Se vor avea în vedere următoarele:

I. Eliminarea barierelor în calea colaborării cu întreprinderile autohtone și străine

Care sunt factorii cheie care împiedică întreprinderile să utilizeze mai mult cunoștințele științifice în cadrul proceselor de producție? Ce se poate face prin intermediul unor parteneriate pentru eliminarea acestor bariere?

II. Recompensarea succesului instituțional

Care sunt mijloacele de măsurare a succesului instituțional în promovarea relației dintre universități și agenții economici din respectivul sector de activitate? Ce fel de stimulente pot fi introduse și aplicate pentru încurajarea acestei relații?

III. Promovarea mobilității personalului didactic și de cercetare

Care sunt modalitățile de plasare pe termen scurt a personalului didactic în companiile industriale în vederea creșterii nivelului de expertiză tehnică în aceste companii și al gradului de informare cu privire la nevoile de calificare și competențe ale studenților?

IV. Evaluarea rolului stimulentei fiscale

Care sunt modalitățile prin care sistemul fiscal poate contribui la extinderea cooperării între instituții și companii?

Odată adoptate, pentru implementarea acestor acțiuni vor fi atribuite responsabilități instituționale și vor fi stabilite termenele limită în decursul următorilor ani (de exemplu, până la jumătatea anului 2017).

- **Stabilirea specialiștilor responsabili cu menținerea legăturii cu agenții economici din sectorul respectiv în cadrul fiecărei instituții; instituțiile de învățământ terțiar trebuie să elaboreze planuri de sprijinire a afacerilor din comunitățile locale.**

Începând cu anul 2014, s-a reglementat înființarea și organizarea Centrelor de consiliere și orientare în carieră, la nivelul tuturor instituțiilor de învățământ superior. În cadrul acestor Centre vor funcționa unități de analiză și gestiune previzională a solicitărilor pieței muncii. În același sens, al facilitării corelării sistemului de învățământ cu piața muncii, se creează posibilitatea stabilirii, la nivelul universității, de structuri consultative formate din reprezentanți ai mediului economic, academic, cultural și profesional extern.

Ca parte integrantă a procesului de elaborare a unui Cadru național de date, este necesară efectuarea unui sondaj în rândul angajatorilor, care să evidențieze tipul competențelor necesare inserției profesionale a absolvenților și nivelul transferului de tehnologie. Chestionarul va fi elaborat în perioada 2015- 2016, cu implementare în anul următor. Nu în ultimul rând, se urmărește utilizarea chestionarului și a altor instrumentele similare în studiul dinamicii pieței muncii, care va oferi informații actualizate și date cu privire la inserția profesională și piața forței de muncă.

- **Implicarea angajatorilor în proiectarea și furnizarea programelor de studii, sprijinirea schimburilor de personal și includerea mai largă a experienței practice în curriculum,** pot constitui rezultate ale chestionarelor menționate anterior.
- Atât studenții, cât și angajatorii susțin revizuirea calificărilor și a curriculei, adaptarea competențelor la standardele impuse de angajatori, instituirea unui sistem funcțional de stagii de practică, programe de internship, precum și modernizarea resurselor (ex. sisteme de informații). Prezenta strategie fundamentează dezvoltarea/revizuirea politicilor publice în domeniu, prin consultarea tuturor părților externe interesate și ținând cont de aspectele menționate anterior.
- **Elaborarea programelor de masterat cu scopul promovării cercetării și dezvoltării competențelor specifice domeniului de activitate**

Programele de masterat reprezintă instrumente deosebit de utile pentru învățarea practică, bazată pe competențe relevante pentru piața muncii, stabilind legătura între cunoștințe și competențele care se dobândesc printr-o instruire directă la locul de muncă. Standardizarea programelor de masterat impusă de Declarația de la Bologna oferă un instrument puternic pentru învățarea la nivel înalt, orientată, necesară într-o economie aflată în dezvoltare, bazată pe cunoaștere. Programele, care se întind pe o perioadă de 1-2 ani, sunt ușor de adaptat, permițând modificări rapide pe măsura apariției nevoilor. Spre deosebire de pregătirea generală, care reprezintă fundamentul unei prime diplome, programele de masterat oferă instrumente specifice asociate pieței muncii pentru locurile de muncă/posturile care necesită cele mai înalte competențe. Universitățile trebuie sprijinite în identificarea avantajelor lor competitive, pentru îmbunătățirea sau dezvoltarea de noi programe de masterat, relevante pentru piața muncii locale, regionale sau naționale.

Secțiunea 6. Implementare și monitorizare: Comitetul de implementare a planurilor strategice de acțiune

93. Pentru a monitoriza implementarea acestei strategii este nevoie să fie stabilit și desemnat un comitet format din reprezentanți ai părților interesate. Membrii comitetului vor fi selectați pentru a reprezenta interesele principalelor grupuri interesate (de exemplu: studenți, cadre didactice, manageri, angajatori, reprezentanți ai ministerului și altor autorități și instituții etc), care să stabilească programe/planuri de acțiune, termene eșalonate și responsabilități, indicatori și ținte pentru a asigura

continuitatea orientărilor strategice asumate prin prezentul cadru, în interesul învățământului terțiar din România.

94. Acest document oferă o direcție generală importantă pentru învățământul terțiar, dar este nevoie de efort suplimentar în identificarea acțiunilor necesare pentru implementarea și monitorizarea succesului acesteia strategii. Dintre aceste acțiuni menționăm următoarele:

- Identificarea programelor /planurilor de acțiune și a activităților aferente;
- Facilitarea colaborării între părțile interesate în implementarea prezentului cadru strategic;
- Monitorizarea progresului și atingerea obiectivelor prin utilizarea indicatorilor de performanță;
- Diseminarea informațiilor și a rapoartelor anuale privind progresul implementării cadrului strategic în întregul învățământ terțiar și în rândul părților externe interesate;
- Identificarea nevoilor de formare și a resurselor necesare pentru implementarea cadrului strategic;
- Adaptarea obiectivelor/acțiunilor cadrului strategic în perspectiva evoluțiilor viitoare sau în funcție de necesitate.

ANEXA - Costurile estimate ale Strategiei Naționale pentru învățământ terțiar 2015 -2020

<i>Indicativ</i>	<i>Obiectiv</i>	<i>Număr de beneficiari</i>	<i>Cost total estimat - milioane euro</i>	<i>Buget de stat - milioane euro</i>	<i>Programe operaționale- milioane euro</i>
Pilonul 1: Îmbunătățirea participării în toate nivelurile învățământului terțiar		518.027	811,14	523,71	287,43
P1.1	Facilitarea transferurilor și a traseului profesional al tinerilor între diverse forme și niveluri de învățământ, în special de la învățământul secundar către cel terțiar și mai departe către învățarea pe tot parcursul vieții	42.800	72,45	65	7,45 - POCA
P1.2	Eliminarea barierelor care împiedică potențialii și actualii studenți să își atingă obiectivele educaționale	385.977	359,29	359,29	0
P1.3	Dezvoltarea capitalului uman specializat prin creșterea gradului de participare la învățământul terțiar	9.250	99,13	14,88	84,25- POCU,AP6
P1.4	Consilierea tinerilor în a lua decizii informate cu privire la traseul lor profesional în învățământul terțiar	30.000	30,27	4,54	25,73 - POCU,AP6
P1.5	Creșterea accesului și participării persoanelor dezavantajate la sistemul de învățământ superior, îndeosebi ale studenților netradiționali	50.000	250,00	80	20 - POCU,AP6 150 - POR
Pilonul 2: Dezvoltarea programelor de studii flexibil, de înaltă calitate, relevante și corelate cu cerințele pieței muncii		80.450	135,63	19,90	115,73
P2.1	Dobândirea de către absolvenți atât a competențelor transversale, cât și a competențelor profesionale cu prioritate în sectoarele economice cu potențial competitiv și în domeniile de specializare inteligentă	10.000	43,68	6,10	37,58- POCU,AP6

<i>Indicativ</i>	<i>Obiectiv</i>	<i>Număr de beneficiari</i>	<i>Cost total estimat - milioane euro</i>	<i>Buget de stat - milioane euro</i>	<i>Programe operaționale- milioane euro</i>
P2.2	Actualizarea/adaptarea curriculei referitor atât la conținuturi cât și didactica disciplinelor	-	6,45	0,97	5,48- POCU,AP6
P2.3	Promovarea unei formări de calitate a cadrelor didactice la toate nivelurile învățământului terțiar cu prioritate în sectoarele economice cu potențial competitiv și în domeniile de specializare inteligentă	38.000	49,46	7,42	42,04- POCU,AP6
P2.4	Diversificarea ofertei de programe de studii care să răspundă cerințelor pieței muncii și studenților	32.450	36,04	5,41	30,63 - POCU,AP6
Pilonul 3: Angajament strategic față de sectorul economic		27.023	73,36	11,01	62,35
P3.1	Utilizarea feedback-ului de la angajatori care să fundamenteze politicile publice naționale și regionale în domeniu și prioritățile instituționale	-	15,43	2,31	13,12- POCU,AP6
P3.2	Conectarea învățământului terțiar la mediul de afaceri și la societate pentru a stimula dezvoltarea	-	12,00	1,8	10,20- POCU,AP6
P3.3	Pregătirea forței de muncă pentru a genera creștere economică la nivel național și regional	27.023	45,93	6,9	39,03- POCU,AP6
	TOTAL	625.500	1020,13	554,62	465,51
Condiția de Sprijin 1: Asigurarea unei finanțări adecvate și eficiente			1.075,44	1.075,44	
CS1.1	Asigurarea finanțării necesare pentru a sprijini universități cu programe de studii de calitate ridicată, relevante și eficiente		992,64	992,64	

<i>Indicativ</i>	<i>Obiectiv</i>	<i>Număr de beneficiari</i>	<i>Cost total estimat - milioane euro</i>	<i>Buget de stat - milioane euro</i>	<i>Programe operaționale- milioane euro</i>
CS1.2	Alocarea de fonduri funcție de performanța instituțională potrivit obiectivelor politicilor publice și a rezultatelor așteptate		82,80	82,80	
Condiția de Sprijin 2: Bună guvernare și responsabilitate publică			2,04	2,04	
CS2.1	Implicarea părților interesate în procesul de identificare și atingere a obiectivelor strategice pentru învățământul terțiar		0,00	0,00	
CS2.2	Armonizarea autonomiei operaționale a I.Î.S. cu responsabilizare pentru rezultatele obținute, în raport cu așteptările părților		1,02	1,02	
CS2.3	Publicarea datelor relevante despre studenții și angajatorii eligibili în organisme necesare unei bune guvernare		1,02	1,02	
Condiția de Sprijin 3: Utilizarea monitorizării și evaluării datelor pentru elaborarea de politici publice bazate pe dovezi (date concrete)			6,14	6,14	
CS3.4	Asigurarea transparenței datelor pentru părțile interesate, inclusiv a celor ce privesc calitatea programelor de studii		6,14	6,14	
TOTAL			1083,62	1083,62	
TOTAL GENERAL		625.000	2103,75	1638,24	465,51